

IZVJEŠĆE O PROVEDBI
PLANA ZA ZDRAVLJE
GRAĐANA ISTARSKÉ ŽUPANIJE
za 2007. godinu

Ožujak, 2008.

Sadržaj izvješća:

1. Opći dio.....	3
1.1. Organizacijska infrastruktura	3
1.2. Uključivanje novih subjekata u implementaciju Plana.....	3
1.3. Stručno usavršavanje i podizanje kompetencije suradnika na Planu	4
1.4. Politička potpora	4
1.5. Suradnici i izvoditelji aktivnosti na Planu u 2007. godini.....	5
1.6. Najznačajnija dostignuća u 2007. godini.....	8
1.7. Sažetak najznačajnijih rezultata od 2005. do kraja 2007. god.....	9
2. Provedba plana za rano otkrivanje raka dojke	15
2.1. Povećanje dostupnosti mamografije	15
2.2. Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke.....	17
2.3. Senzibilizacija i edukacija liječnika i sestara	18
2.4. Podrška oboljelima.....	18
2.5. Financijski aspekt izvršenja plana za 2007. godinu	21
3. Provedba plana za prevenciju kardiovaskularnih bolesti	22
3.1. Edukacija o rizičnim čimbenicima	25
3.2. Bolja ponuda preventivnih programa	25
3.3. rano otkrivanje visokog krvnog tlaka	26
3.4. Financijski aspekt izvršenja plana za 2007. godinu	26
4. Provedba plana prevencije i liječenja ovisnosti.....	27
4.1. Unapređenje provođenja primarne prevencije	27
4.2. Bolje provođenje sekundarne prevencije	28
4.3. Unapređenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja.....	29
4.4. Financijski aspekt izvršenja plana za 2007. godinu	33
5. Provedba plana za unapređenje socio-zdravstvene zaštite starijih osoba.....	34
5.1. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi	34
5.2. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi	36
5.3. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije i volontarijata	39
5.4. Financijski aspekt izvršenja plana za 2007. godinu	41
6. Provedba plana – prioritet voda za piće	42
6.1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje..... ekološke svijesti o očuvanju okoliša	42
6.2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima	45
6.3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.....	48
6.4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava	48
6.5. Financijski aspekt izvršenja plana za 2007. godinu	51

1. OPĆI DIO

Operativni plan aktivnosti za 2007. godinu usvojen je na sjednici Županijske skupštine održanoj 21. svibnja 2007. godine, a prethodno ga je prihvatilo i Županijsko Gospodarsko-socijalno vijeće (18. svibnja 2007. god).

Za uspješnu provedbu Plana u 2007. godini bilo je predviđeno osigurati odgovarajuće preduvjete:

1.1. ORGANIZACIJSKU INFRASTRUKTURU

Županijsko poglavarstvo imenovalo je poseban **multidisciplinarni Županijski tim zadužen za provedbu Plana za zdravlje** sastavljen od predstavnika Županijskog poglavarstva, upravnih odjela Istarske županije, Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije i civilnog sektora. Tim je tijekom 2007. godine održao 24 sastanka putem kojih se pratila realizacija planiranih aktivnosti, rješavali tekući problemi i procjenjivale potrebe za novim intervencijama. Tim je započeo i izradu metodologije za provođenje evaluacije procesa i rezultata postignutih do kraja srednjoročnog planskog razdoblja (31.12.2007.)

Od ukupno oformljene **21 radne grupe** (vidi str. 5) za rad na Planu za zdravlje, tijekom 2007. godine bilo ih je aktivno 20. Značajka je ovih radnih grupa da su:

- zadužene za rješavanje specifičnog pitanja i/ili problema u nekom od prioriteta
- sastavljene od stručnjaka koji djeluju u različitim djelatnostima ali na istom problemu čime se, između ostalog, realizira i potiče intersektorska suradnja

Sporazum o suradnji na provedbi Plana za zdravlje građana Istarske županije sklopljen između grada Pule i Istarske županije dana 20.07.2007. godine omogućio je realizaciju zajedničkih projekata od kojih izdvajamo:

- projekt „Halo niste sami“ za osobe starije životne dobi
- inicijativu za izgradnju novog objekta doma za starije i nemoćne osobe
- programe prevencije kardiovaskularnih bolesti (po mjesnim odborima)

I druge županije u Republici Hrvatskoj (ukupno 18 i Grad Zagreb) razvijaju vlastite planove za zdravlje, pe se u sklopu Hrvatske mreže zdravih gradova održavaju **edukacijski i koordinacijski sastanci na nacionalnoj razini**, npr. u ožujku su održani sastanci voditelja planova županijskih prioriteta rak dojke i kardiovaskularne bolesti na kojem su sudjelovale i predstavnice Istarske županije.

1.2. UKLJUČIVANJE NOVIH SUBJEKATA U IMPLEMENTACIJU PLANA

Javnim pozivom i Programom javnih potreba iz područja zdravstva i socijalne skrbi daje se mogućnost i onima koji ranije nisu bili uključeni u implementaciju Plana za zdravlje da postanu suradnici u provedbi istog. U samom pozivu istaknute su smjernice iz Plana. Od velike je važnosti davanje što potpunije informacije potencijalnim partnerima o tome što od njih očekujemo, jer ćemo upravo tako dobivamo projekte koji će doprinijeti realizaciji postavljenih ciljeva. U 2007. godini sufinancirano je 59 projekata direktno povezanih s rješavanjem prioriternih problema iz Plana za zdravlje, a u ukupnom iznosu od 2.516.032,00 kuna.

Članovi Tima su **na poziv različitih zainteresiranih subjekata i/ili samoinicijativno prezentirali** rad na Planu za zdravlje:

- u lokalnoj zajednici: Gradska uprava Grada Rovinja; susret umirovljenika članova Sindikata umirovljenika Hrvatske – podružnica Novigrad i Umag i SPI – CGIL Trieste Distreto est
- u medijima: emisija „Zdrav život“,

1.3. STRUČNO USAVRŠAVANJE I PODIZANJE KOMPETENCIJE SURADNIKA NA PLANU

Rad na implementaciji Plana za zdravlje zahtjeva **stalno stručno usavršavanje** specifičnih znanja i vještina, pa su članovi Tima i radnih grupa bili uključeni u:

- tečajeve i radionice koje je Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ organizirala upravo kao podršku izradi i implementaciji plana za zdravlje i to:
  - o bazičnu edukaciju iz javnozdravstvenog managementa – 3 članice Tima
  - o radionicu za evaluaciju programa i projekata – 3 člana Tima
- tečajeve održane u sklopu Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja:
  - o radionica „Zdravlje i zdravstvena politika – mladi i rano pijenje alkohola – kvalitativno istraživanje“ – 7 članova radne grupe za prevenciju pijenja kod mladih
  - o radionica „Zdravlje i zdravstvena politika – zdravi gradovi i županije“ – 6 članova Tima i 2 člana radnih grupa
- radionice održane u sklopu Poslovnog sastanka Hrvatske mreže zdravih gradova:
  - o socijalni marketing – 4 članice Tima

Međutim, članovi Tima nisu bili samo polaznici edukacija nego su u više navrata nastupali **u funkciji edukatora** drugih županijskih timova i /ili studenata i postdiplomata:

- S. Grozić-Živolić - studentima Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- D. Maras-Tkačuk: „Izazovi implementacije projekta Zdrava županija“ i „Praktična iskustva Radnog tima za zdravstvenu njegu bolesnika u kući“
- S. Grozić-Živolić: „Uspjesi u implementaciji Županijskog plana za zdravlje – Istarska županija“ Sajam zdravlja u Vinkovcima
- Sonja Grozić – Živolić, Mr.sc. Danijela Lazarić – Zec, dr.med.Izazovi i iskustva u području mentalnog zdravlja u Istarskoj županiji - Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja - radionica Mentalno zdravlje: Procjena
- Mladen Momčinović – radionica za podršku Županijskim timovima koji nisu izradili plan za zdravlje

Dostignuća na Planu za zdravlje bila su prikazana i na nekoliko **stručnih skupova, te publikacija** u zemlji i inozemstvu:

- Sonja Grozić-Živolić, Danijela Lazarić-Zec "Project "Behavior Disorders Prevention In Community" Within Istrian Regional Plan For Health" Europska konferencija «Udružene snage u Europi za prevenciju i promociju mentalnog zdravlja» Barcelona
- Danijela Lazarić – Zec, Sonja Grozić-Živolić, Marin Brkarić, Romanita Rojnić, Ljubomira Radolović, Aleksandar Stojanović, Olga Dabović-Rac, Katarina Velkova-Mešin, Mladen Momčinović, Ljiljana Dravec, Davorka Maras-Tkačuk, Nataša Basanić-Ćuš. Prioriteti u planu za zdravlje građana istarske županije. Hrvatski dani primarne zdravstvene zaštite Labin 2007.
- Svi članovi Županijskog tima napisali su zajednički prilog za knjigu koja će biti objavljena 2008. godine, povodom 20-godišnjice zdravih gradova

1.4. POLITIČKU POTPORU

Nakon rasprave na tematskoj sjednici Županijske skupštine vijećnici su jednoglasno prihvatili Izvešće o provedbi plana za zdravlje u 2005. i 2006. godini te Operativnu razradu aktivnosti Plana za 2007. godinu. Istom prigodom su, kao posebne vrijednosti Plana, istaknuli:

- iskazivanje postignuća u preciznim i jasnim pokazateljima,
- razvoj ljudskih resursa, kako u smislu broja uključenih osoba tako i njihove edukacije,
- uspjeh u realiziranoj mreži mamografa i skraćivanju dijagnostičkog postupka

Župan Istarske županije u različitim javnim prigodama ističe značaj Plana za zdravlje. Na sjednici Skupštine Istarske županije održanoj 30. ožujka 2007. godine u Poreču povodom Dana Istarskog statuta naglasio je: „*Odmah želim istaknuti još jednu skupinu osoba koje se počesto negativno tretira, a to su ovisnici. I oni su dio naše brige i uspjeli smo predanim radom naših stručnjaka uvjeriti čak 64,2 % ovisnika o heroinu da pristupe liječenju. Dakako, da posebnim programima prevencije i kampanjom protiv bolesti ovisnosti Bježi! Via! želimo kontrolirati i sprječavati porast*

broja ovisnika u čemu naši timovi znanjem i odricanjem i uspijevaju. Planom za zdravlje Istarske županije locirali smo pet ključnih javno zdravstvenih problema koje sve sustavno pokušavamo razriješiti. Želim istaknuti našu brigu za starije osobe gradnjom domova umirovljenika ili njihovom adaptacijom, povećanjem standarda usluga u domovima, otvaranje prostora za dnevni boravak starijih osoba i ukupno brigu za treću generaciju naših građana. Istaknuti problem raka dojke županijskim programom preveniramo tako smo jedini u Hrvatskoj uspostavili mrežu mamografa tako da sada imamo standard od 1 mamografa sa 5000 žena iznad 40 godina kao i svaku godišnju preventivnu mamografiju jedne generacije žena. Ovaj koncept prihvaćen je od nedavna i na državnom nivou što će olakšati i realizaciju našeg županijskog programa.“

Od planiranih aktivnosti na općem dijelu Plana u 2007. godini **nije realizirana izrada marketinškog plana**, što će se djelomično kompenzirati tijekom 2008. godine kad će se Istarska županija priključiti obilježavanju 20-godišnjice zdravih gradova u Hrvatskoj i kad će se provoditi cjelogodišnja medijska kampanja.

Nije održan zajednički izvještajni sastanak korisnika sredstava iz Programa javnih potreba iz pojedinog prioriteta, nego su prikupljena pisana izvješća o provedbi sufinanciranih projekata a ista su korištena kao izvor podataka i za ovo izvješće o provedbi lana za zdravlje građana Istarske županije tijekom 2007. godine.

1.5. Suradnici i izvoditelji aktivnosti na Planu u 2007. godini bili su:

Županijski tim zadužen za provedbu Plana za zdravlje

Sonja Grozić-Živolić – koordinatorica tima; Marin Brkarić – predstavnik Županijskog poglavarstva; Davorka Maras-Tkačuk – stručna suradnica za financijske poslove; Romanita Rojnić i Danijela Lazarić-Zec – zadužene za prioritet prevencije raka dojke, Ljubomira Radolović i Olga Dabović-Rac – zadužene za prioritet prevencije i ranog otkrivanja kardiovaskularnih bolesti, Katarina Mešin i Nataša Basanić-Ćuš – zadužene za prioritet prevencije i liječenja ovisnosti; Sonja Grozić-Živolić i Mladen Momčinović – zaduženi za prioritet unapređenja socio-zdravstvene zaštite starijih osoba; Ljiljana Dravec i Aleksandar Stojanović - zaduženi za prioritet zaštite izvorišta vode za piće

Radne grupe:

	Voditelj-ica	Broj članova
1 Radna grupa za osvješćivanje i edukaciju žena	Ljiljana Vojnić	6
2 TQM tim za dijagnostiku i liječenje raka dojke	Marija Tatković	6
3 Povjerenstvo za preventivnu mamografiju	Anđele Počekaj	11
4 Centar za trajnu edukaciju liječnika i sestara	Danica Kuzmanović	10
5 Radna grupa za rano otkrivanje visokog tlaka	Olga Dabović-Rac	11
6 Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih sredstava	Ante Ivančić	10
7 Povjerenstvo nositelja ŠPP	Ester Štemberger	11
8 Zajednice koje brinu - epidemiologija	Boris Demark	8
9 Zajednice koje brinu - evaluacija	Ivan Babić	7
10 Zajednice koje brinu - koordinatori	Sonja Grozić-Živolić	21
11 Zajednice koje brinu - prevencija pijenja mladih	Vera Pavičić	8
12 Zajednice koje brinu - programi	Tihana Mikulčić	7
13 Zajednice koje brinu – programi za roditelje	Irena Crvak	8
14 Zajednice koje brinu - savjetovališta	Nataša Basanić-Ćuš	10
15 Zajednice koje brinu – vrtić/škola – roditelji/zajednica	Gordana Vorkapić-Jugovac	8
16 Kriteriji institucionalnog smještaja	Vesna Grubišić-Juhas	5
17 Unapređenje kvalitete rada u domovima za starije i nemoćne	Sonja Grozić-Živolić	7
18 Zdravstvena njega bolesnika u kući	Davorka Maras-Tkačuk	8
19 Za unapređenje sustava zbrinjavanja krutog i tekućeg otpada	Ljiljana Dravec	10
20 Za unapređenje sustava i sigurnosti vodoopskrbe	Aleksandar Stojanović	8

Ostali suradnici i izvoditelji aktivnosti u 2007. godini:

	Karcinom dojke	Kardiovaskularne bolesti	Ovisnost	Stari	Voda
Regionalna i lokalna samouprava:	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ; Gradovi: Poreč, Labin, Buzet, Rovinj, Pula; općine: Raša, Sveta nedjelja, Kršan, Pićan, Vrsar;	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ, Skupština i Poglavarstvo Istarske županije jedinice lokalne samouprave	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ; Gradovi: Labin, Poreč, Pazin, Rovinj, Buzet, općine: Medulin, Svetvinčenat, Vrsar, Višnjan, Kršan, Sveta nedjelja, Tinjan, Sveti Petar u šumi	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ, Gradovi: Pula, Labin, Buzet, Poreč, Pazin	Upravni odjel za održivi razvoj IŽ - Odsjek za zaštitu okoliša; Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ Grad Pula
Zdravstvene ustanove:	Zavod za javno zdravstvo IŽ – Služba za socijalnu medicinu, Služba za epidemiologiju i Služba za školsku medicinu; Istarski domovi zdravlja – patronažna služba; liječnici primarne zdravstvene zaštite; privatne radiološke ordinacije (dr. Košević, dr. Jovanović, dr. Sciolis-Škrapić) i privatne zdravstvene ustanove (Poliklinika 1885 Ispostava Kmačići, Poliklinika Ars Medica), Opća bolnica Pula – djelatnosti za hematologiju i onkologiju, radiologiju, citologiju, patologiju, kirurgiju, psihijatriju, Ambulanta za dojkju	Zavod za javno zdravstvo IŽ – ravnateljstvo, Služba za socijalnu medicinu; Istarski domovi zdravlja – služba za patronažu, liječnici obiteljske medicine; Opća bolnica Pula – djelatnost za unutarnje bolesti i djelatnost za neurologiju, ambulanta za hipertenziju	Zavod za javno zdravstvo IŽ – služba za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnosti; Istarski domovi zdravlja – Ambulante za ovisnost i liječnici obiteljske medicine; Opća bolnica Pula – djelatnost za duševne bolesti	Zavod za javno zdravstvo IŽ; Ustanova za zdravstvenu njegu u kući „Eleonora“, Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Zlatne ruke“, djelatnosti za zdravstvenu njegu bolesnika u kući; liječnici primarne zdravstvene zaštite, Istarski domovi zdravlja	Zavod za javno zdravstvo IŽ – Služba za ekologiju
Ustanove socijalne skrbi:			Centri za socijalnu skrb	Domovi za starije i nemoćne osobe u Novigradu, Puli, Raši i Rovinju, te Buzetu i Poreču Domovi za psihički bolesne odrasle osobe u Brkaču, Puli i Nedešćini	
Odgovorno – obrazovne ustanove:	Srednje škole (maturanti)	Predškolske ustanove, osnovne i srednje škole u Istarskoj županiji	Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Dječji vrtići Asando cher Pula	Pučko otvoreno učilište Umag,	Srednja škola M. Blažine Labin

Nevladine organizacije:	Klub žena liječenih od raka dojke, Liga protiv raka, društvo Crvenog križa IŽ, Savez udruga invalida Istarske županije	Klub rekreativaca u prirodi Pula, Udruga za promociju amaterskog sporta, Udruge umirovljenika	Suncokret-Pula, ZUM Pula, Klub liječenih alkoholičara Umag, Udruga za prevenciju, rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika o drogama, Udruga „Institut“, Gradska radionica Pula, Centar za preventivnu praksu, Društvo „Naša djeca“ Poreč, Društvo „Naša djeca“ Pula, Medeja Pula, Udruga za djecu, roditelje i odrasle s posebnim potrebama „Osmijeh“	Suncokret –Pula; Savez udruga antifašist. boraca; Društvo psihologa Istre; Zajednica umirovljenika IŽ; Hrvatska liga protiv reumatizma; Zdravstveno – rekreativni klub „Breza“; Udruga za Alzheimerovu bolest IŽ; Sindikat umirovljenika Hrvatske - podružnica Pula	Zelena Istra-Istria Verde, Udruga Put Labin
Ostalo:	Županijsko i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova	Mjesni odbor Veruda Pula, mediji (lokalne TV i HRT Radio Pula, Glas Istre), volonteri	Fond „Zdravi grad“ Poreč, Labin zdravi grad ;Savjetovalište za djecu i mlade Umag; mediji	Fond „Zdravi grad“ Poreč	Vodovodi Pula, Labin, Istarski vodovod Buzet, Hrvatske vode, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, VSI Butoniga, komunalna poduzeća iz Pule, Labina, Poreča, Rovinja, Poreča, Umaga; Buzeta i IVS-Istarski vodozaštitni sustav Buzet

1.6. Najznačajnija dostignuća u provedbi Plana u 2007. godini

U prioritetu – rano otkrivanje raka dojke:

- U odnosu na 2004. godinu udvostručen je broj mamografija,
- Proveden je poseban program mamografija za žene s invaliditetom
- Stvoreni su temelji za daljnje unaprjeđenje podrške oboljelima od raka općenito (organizacijske promjene za skraćivanje vremena od operacije do nastavka terapije, Savjetovalište za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima, palijativna skrb)

U prioritetu – prevencija kardiovaskularnih bolesti:

- Stvaranje uvjeta za početak rada Škole odvikavanja od pušenja u Poreču.
- početak pilot programa za rano otkrivanje hipertenzije, hiperkolesterolemije i povećanog rizika od kardiovaskularnih bolesti, uz edukaciju i vođenje kroz promjenu rizičnih životnih navika - "Čuvaj svoje srce"
- prezentirana brošura "Najbolji jelovnici" – za predškolske ustanove
- na području grada Pule, u Mjesnim odborima provodio se program „Promocija zdravog načina života za zdravo srce“

U prioritetu - prevencija i liječenje ovisnosti:

- najkompetentniji istarski stručnjaci iz oblasti prevencije povezani su u radne timove te djeluju na unapređenju zdravlja djece i mladih Istre osmišljavanjem i razradom najučinkovitijih programa kojima se utječe na jačanje zaštitnih faktora
- tiskane su i javno promovirane dvije knjige: „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju: Epidemiološka studija - mjerenje rizičnih i zaštitnih čimbenika u Istarskoj županiji“ i „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju: Strategijska promišljanja, resursi i programi prevencije u Istarskoj županiji“
- osnovan županijski Obiteljski centar.
- djelomično uređenje i opremanje prostora za rad u Službi za prevenciju ovisnosti,
- zapošljavanje dva nova djelatnika i aktivnije provođenje resocijalizacije liječenih ovisnika putem tri pulske udruge (Uzpiro-Cro, Gradska radionica i Institut).

U prioritetu – socio-zdravstvena zaštita starijih osoba:

- dovršetak izgradnje i početak rada Doma za starije i nemoćne osobe Poreč
- pokretanje nove usluge – dežurnog telefona – za starije osobe koje žive same

U prioritetu – zaštita izvorišta vode za piće:

- intenzivna aktivnost nevladinih udruga u edukaciji za okoliš (Udruga PUT iz Labina)
  - odobren je EU projekt UNDERGROUND ISTRIA iz programa INTERREG IIIA kojim se planira očistiti devet krških špilja od nagomilanog otpada
  - izrađen je nacrt VODOOPSKRBNOG PLANA IŽ kojim se planira objedinjavanje sustava.
-

1.7. SAŽETAK NAJZNAČAJNIJIH REZULTATA OD 2005. DO KRAJA 2007. GODINE - PO PRIORITETIMA

RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE				
<i>Početni pokazatelji (2004)</i>		<i>Rezultat na kraju 2005.</i>	<i>Rezultat na kraju 2006.</i>	<i>Rezultat na kraju 2007.</i>
Mreža mamografa	5 mamografa	7 mamografa u funkciji	Zaokružena mreža mamografa (1 mamograf na 5000 žena iznad 40 god)	U Županijski program uključen i 8 (privatni) mamograf
Screening mamografije – broj izvršenih pregleda	6917mamografija	9812 mamografija	Obavljeno 12899 mamografija	- Obavljeno 14.421 mamografija; - Organizirani preventivni mamografski pregledi za žene s invaliditetom.
Edukacija žena	1500 žena na predavanjima	2883 žena na predavanjima	2435 žena na predavanjima	3.642 osoba na predavanjima
Edukacija liječnika i patronažnih sestara	nema	- Uspostavljen Centar za edukaciju, - Provedena 2 tečaja	Provedena 3 tečaja	Provedena 2 tečaja
Organizacijske promjene	Bez posebnih jedinica za dojku	- Ambulanta za dojku pri OB Pula - Virtualno povezivanje službi na ranom otkrivanju raka dojke	- Dijagnostički postupak u OB Pula skraćen sa prosječno 49 na 26 dana - Uvedena „core biopsija“	- Daljnje skraćivanje prosječnog trajanja dijagnostičkog postupka do operacije na 23,5 dana - Stvoreni preduvjeti za skraćivanje vremena od operacije do nastavka terapije - u OB Pula organizirano Savjetovalište za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima

PREVENCIJA KARDIOVASKULARNIH BOLESTI				
<i>Početni pokazatelji (2004)</i>		<i>Rezultat na kraju 2005.</i>	<i>Rezultat na kraju 2006.</i>	<i>Rezultat na kraju 2007.</i>
Informiranost građana	Bez posebnih akcija	Tiskano i distribuirano 5000 primjeraka informativno-edukacijskih brošura		Tiskana brošura „Najbolji jelovnici“ za predškolske ustanove
Edukacija o rizičnim faktorima	Nije postojalo	3 predavanja u mjesnim odborima 18 predavanja o zdravoj prehrani u školama	1 predavanja u mjesnim odborima 25 predavanja o zdravoj prehrani u školama	13 predavanja u mjesnim odborima
Preventivni programi		138 polaznika škole odvikavanja od pušenja 29 polaznika škole mršavljenja 315 registriranih članova kluba rekreativaca	37 novih polaznika i 22 osobe u suportivnim grupama škole za mršavljenje 265 aktivnih pješaka u Klubu rekreativaca	36 polaznika škole odvikavanja od pušenja (s 38% uspješnosti) 46 osoba u školi za mršavljenje 300 aktivnih pješaka u Klubu rekreativaca
Organizacijske promjene		Ambulanta za hipertenziju pri OB Pula	Oformljen Tim za prevenciju kardiovaskularnih bolesti	Uključivanje istarske županije u provedbu Hrvatske zdravstvene ankete

PREVENCIJA I LIJEČENJE OVISNOSTI				
<i>Početni pokazatelji (2004)</i>		<i>Rezultat na kraju 2005.</i>	<i>Rezultat na kraju 2006.</i>	<i>Rezultat na kraju 2007.</i>
Primarna prevencija	Ne postoji jedinstven i učinkovit model za županiju	Kroz zajednički projekt županije i 12 jedinica lokalne samouprave provedeno je istraživanje rizičnih i zaštitnih čimbenika, oformljeni su lokalni timovi, popisani i evaluirani programi koje financira lokalna samouprava, prikupljeni epidemiološki podaci, osnovan Centar za preventivnu praksu	Izrađen i tiskan informativno-edukativni priručnik u vidu kalendara-rokownika „Zajednice koje brinu“, sa osnovnim teorijskim aspektima prevencije, te podacima o lokalitetima uključenim u projekt	Svi podaci iz projekta primerne prevencije tiskani u 2 knjige: „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju: Epidemiološka studija - mjerenje rizičnih i zaštitnih čimbenika u Istarskoj županiji“ i „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju: Strategijska promišljanja, resursi i programi prevencije u Istarskoj županiji“
Liječenje ovisnika	Udio heroinskih korisnika uključenih u programe = 57,2 %	Poreč: rad sa 143 ovisnika, 27 novoevidentiranih Pula: rad sa 1025 ovisnika, 178 novoevidentiranih Rovinj: rad sa 30 ovisnika Labin: rad sa 10 ovisnika Detoks jedinica: 62 ovisnika na liječenju Metadonski program	Udio heroinskih korisnika uključenih u programe = 64,2 % Poreč: rad sa 183 ovisnika, 77 novoevidentiranih Pula: rad sa 1094 ovisnika, 192 novoevidentiranih Rovinj: rad sa 103 ovisnika, 15 novoevidentiranih Labin: rad sa 6 ovisnika Detoks jedinica: 67 ovisnika na liječenju Metadonski program	U Službi za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnika pri Zavodu za javno zdravstvo IŽ radilo se sa 997 osoba, od toga 653 ovisnika i 343 člana obitelji. Novoevidentiranih korisnika bilo je 129, od toga 66 novoevidentiranih heroinskih ovisnika. Metadonski i subutex program: 474 ovisnika
Resocijalizacija ovisnika	Bez posebnih programa	Osnovana udruga za prevenciju recidiva, rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika (Uzpiro)	3 polaznika edukacije iz računalstva 4 polaznika edukacije iz slikarstva	3 polaznika edukacije iz računalstva – polažu ispite 5 polaze 4 liječena ovisnika polaznika edukacije iz slikarstva

SOCIO-ZDRAVSTVENA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA										
<i>Početni pokazatelji (2004)</i>		<i>Rezultat na kraju 2005.</i>			<i>Rezultat na kraju 2006.</i>			<i>Rezultat na kraju 2007.</i>		
Domovi za starije i nemoćne osobe	4 javne ustanove sa 615 mjesta		ustanove	kapacitet		ustanove	kapacitet		ustanove	kapacitet
		u funkciji	4	615	u funkciji	5	656	u funkciji	6	741
		u izgradnji	2	129	u izgradnji	1	88	u izgradnji	-	-
		u planu			u planu	Pazin		u planu	Pazin, Pula	
Dnevni boravci za starije osobe	Ne postoje		boravci	korisnici		boravci	korisnici		boravci	korisnici
		u funkciji	2	35	u funkciji	3	37 + 125	u funkciji	3	35 + 125
		u planu	1	-	u planu	2	-	u planu	2	-
Standard usluge u domovima za starije i nemoćne		viši od republičkog: liječnici (opći i specijalisti) dolaze direktno u dom, organiziraju se radno-okupacijske aktivnosti			viši od republičkog: liječnici (opći i specijalisti) dolaze direktno u dom, organiziraju se radno-okupacijske aktivnosti			viši od republičkog: liječnici (opći i specijalisti) dolaze direktno u dom, organiziraju se radno-okupacijske aktivnosti		
Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	3 ustanove	u izgradnji 2 zamjenska objekta u Puli (203 mjesta) i Brkaču (91 mjesto)			Dovršena izgradnja u Brkaču (91 mjesto) U izgradnji objekt u Puli (203 mjesta)			U funkciji Brkač (91 mjesto) U izgradnji objekt u Puli (203 mjesta)		
Pomoć i njega u kući	59 korisnika	4 programa, 312 korisnika			3 programa, 210 korisnika (program u tijeku)			6 programa, 308 korisnika		
Dobrosusjedska pomoć	1230 korisnika	2 programa, 1245 korisnika			2 programa, 1245 korisnika			2 programa, 789 korisnika		
Organizacijske promjene		Centar za gerontologiju pri Zavodu za javno zdravstvo 2 Gerontološka centra (Poreč i Pula) 4 Gerontološka tima (Pazin, Pore, Buzet i Labin)								

ZAŠTITA IZVORIŠTA VODE ZA PIĆE			
<i>Pokazatelji</i>	<i>Rezultat na kraju 2005.</i>	<i>Rezultat na kraju 2006.</i>	<i>Rezultat na kraju 2007.</i>
Administrativne mjere	Usvojena Odluka o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće	Usvojen je Programa zaštite okoliša Istarske županije od strane Skupštine IŽ Uvedena je posebna naknada za sufinanciranje izgradnje sustava javne odvodnje i zaštite voda Istarske županije u zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće	Na temelju rezultata provođenja programa praćenja kakvoće sirovih voda izvorišta, zdenaca i akumulacije Butoniga iz 2006. godine započete su zajedničkim naporima vodovoda i Hrvatskih voda, značajne aktivnosti u domeni definiranja potrebnih aktivnosti zaštite akumulacije Butoniga.
Podizanje ekološke svijesti građana	2000 učenika četvrtih razreda i 1500 učenika šestih razreda osnovne škole; 200 učenika srednje škole		nastavljena je aktivnost nevladinih udruga, posebno glede edukacije za okoliš koju provodi udruga PUT iz Labina: <ul style="list-style-type: none"> • 2000 učenika četvrtih razreda i • 1500 učenika šestih razreda osnovne škole te • 200 učenika srednjih škola na području IŽ
Gospodarenje krutim otpadom	Završena projektna dokumentacija za odlagalište Jelenčići, te za sanaciju i rekonstrukciju odlagališta Košambra, Kaštijun, Donji Picudo, Cere i Griža	Dovršena je prostorno planska dokumentacija za sanaciju i rekonstrukciju postojećih ne uvjetnih odlagališta komunalnog otpada; Osnovana je tvrtka "Kaštijun d.o.o." Pula, koja će gospodariti ŽUPANIJSKIM CENTROM ZA GOSPODARENJE OTPADOM	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađena je dokumentacija za sanaciju postojećeg odlagališta Kaštijun, kojim gospodari tvrtka Herculanea te je odabran izvođač radova za provedbu I. faze sanacije. • započela sanacija postojećeg odlagališta Košambra, kojim gospodari tvrtka Usluga iz Poreča, sanacija I. polja odlagališta LOKva vidoto, kojim gospodari tvrtka Komunalni servis iz Rovinja te sanacija odlagališta Griža, kojim gospodari tvrtka Park iz Buzeta. • odobren je EU projekt UNDERGROUND ISTRIA iz

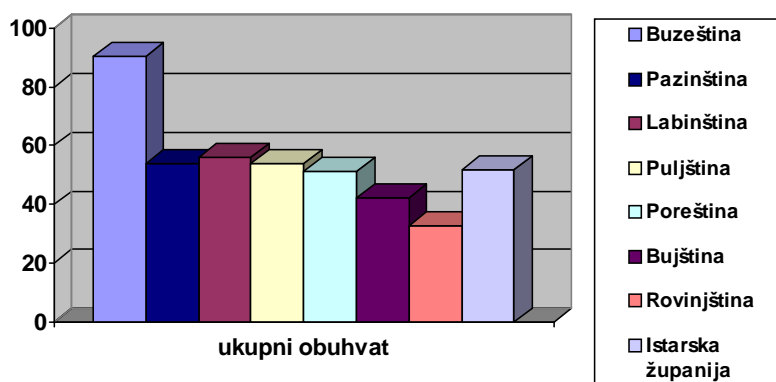
			<p>programa INTERREG IIIA kojim se planira očistiti devet krških špilja od nagomilanog otpada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • odvojeno se prikupilo oko 8% ambalažnog otpada u odnosu na količine odložene na odlagalištima te je isti predat oporabiteljima.
Javne odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	Dovršen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Pazina	Poboljšana je kakvoće vode i okoliša Pazinskog ponora nakon uspješnog rada uređaja za pročišćavanje otpadnih voda grada Pazina i industrije.	za 25 naselja u II. zoni sanitarne zaštite izvorišta ugovorena je izrada projektne dokumentacije (geodetski radovi, glavni i izvedbeni projekti)
Vodoopskrbni sustav	<p>Uz financijsku podršku Hrvatskih voda, IŽ i JLS izgrađeno/rekonstruirano je:</p> <p>Vodovod Labin - 1091 m (0,2%) mreže</p> <p>Vodovod Pula - 5532,90 m (0,4%) mreže</p> <p>Istarski vodovod Buzet - izgradio 18 500 m nove mreže (Butoniga), 2 dvije crpne stanice (Ladavci i Grimalda), 2 rezervoara (Pilošćak i Frki), prekidnu komoru (Pagubice)</p> <p>U ostalim JLS izgrađeno je 44 704 m vodovodne mreže i dvije HS - Meloni i Škrbani.</p>	Rekonstruiran je azbestno-cementni cjevovod Pula-Rovinj.	izrađen je nacrt VODOOPSKRBNOG PLANA IŽ kojim se planira objedinjavanje sustava.
Monitoring i informiranje javnosti	Praćenje kakvoće sirovih voda izvorišta koja se koriste u vodoopskrbi, te praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće vrši se kontinuirano uz dostavu izvješća nadležnim tijelima i prezentaciju rezultata na web stranicama	Praćenje kakvoće sirovih voda izvorišta koja se koriste u vodoopskrbi, te praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće vrši se kontinuirano uz dostavu izvješća nadležnim tijelima i prezentaciju rezultata na web stranicama	tijekom 2007. godine, vodoopskrba stanovništva i privrede Istre bila je uredna. Rezultati programa praćenja kakvoće vode za piće objavljuju se na web stranicama IŽ, Grada Pule, Zavoda za javno zdravstvo i vodovoda.

2. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE U 2007.GODINI

2.1. Povećanje dostupnosti mamografije

U sklopu provedbe Županijskog programa preventivne mamografije u 2007. godini dovršavano je mamografiranje žena rođenih 1960. godine i provođeno je mamografiranje kod žena rođenih 1961. godine, dakle žena u dobi od 45-46 godina.

Ukupno je na mamografiju pozvano 1833 **žena rođenih 1960.g.**, a žene koje se nisu odazvale na prvi poziv ponovno su pozivane. Ukupno je u 2006. i 2007. godini učinjeno 564 mamografija, dok je kod 389 žene dokumentirano da su mamografiju učinile unutar 2 godine. Obuhvat žena rođenih 1960.g. veći od 70% postignut je na Bužeštini, dok je na Pazinštini postignut obuhvat od 59,77%, Labinštini 56,00%, Puljštini 54,02%, na Poreštini 51,26%, Bujštini 42,32% i Rovinjštini 32,93%, odnosno obuhvat od 51,99% na nivou Istarske županije.

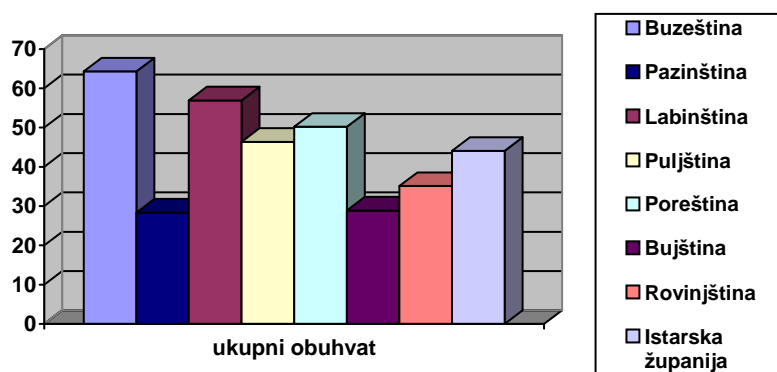

Slika 1. Obuhvat (%) žena mamografijom u sklopu Županijskog programa – 1960. godište

Preventivnom mamografijom rak dojke nije otkriven kod niti jedne žene rođene 1960.godine. Prema podacima koji su do sada pristigli u Registar za rak pri Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije, mimo županijskog programa rak dojke je dijagnosticiran kod 7 žena rođenih 1960. godine (1 na području Bujštine, 1 Rovinjštine i 5 Puljštine).

Ukupno je u 2007.godini na mamografiju pozvano 1800 **žena rođenih 1961.g.**, a žene koje se nisu odazvale na prvi poziv ponovno su pozivane.

Učinjene su 497 mamografije, dok je kod 296 žena dokumentirano da su mamografiju učinile unutar 2 godine. Obuhvat žena rođenih 1961.g. najveći je na Bužeštini (64,29%), dok je na Labinštini postignut obuhvat od 56,89%, Poreštini 50,19%, Puljštini 46,35%, Rovinjštini 35,14%, Bujštini 28,87% i na Pazinštini 28,35%. Obuhvat od 44,06% žena tog godišta na nivou Istarske županije vjerujemo nije krajnja vrijednost.

Slika 2. Obuhvat (%) žena mamografijom u sklopu Županijskog programa – 1961. godište

Preventivnom mamografijom rak dojke nije otkriven kod niti jedne žene rođene 1961.godine. Prema podacima koji su do sada pristigli u Registar za rak pri Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije, mimo županijskog programa rak dojke je dijagnosticiran kod 3 žene rođene 1961. godine (1 na području Bujštine, 1 Poreštine i 1 Puljštine).

Važno je istaknuti da je za oko 50% žena koje su obavile mamografiju u sklopu Županijskog programa, to ujedno i prva mamografija u životu.

Od početka provedbe Županijskog programa 2005. godine do 2007. godine pozvano je ukupno 5458 žena uz ukupni odaziv od 50,81%.

Tablica 1. Rezultati Županijskog programa preventivne mamografije od 2005.-2007. godine

Godište	Pozvano	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 24 mj.*	%
1959	1825	689	1027	56,27
1960	1833	564	953	51,99
1961**	1800	497	793	44,06
ukupno	5458	1750	2773	50,81

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

** provedba u toku

U suradnji sa Savezom udruge invalida Istarske županije i Istarskim domovima zdravlja organizirani su i preventivni mamografski pregledi za 150 žena s invaliditetom. Za nepokretne i teško pokretne članice organiziran je i prijevoz do mamografske jedinice u Općoj bolnici Pula, kao i preuzimanje nalaza te slanje na kućnu adresu.

U 2007. godini mamografiju financiraju i neki **gradovi i općine** (npr. Labin s općinama Raša, Sv. Nedelja, Kršan i Pićan, grad Poreč, grad Rovinj, grad Pula). U sklopu navedenih programa gradova i općina učinjeno je oko 2450 mamografija.

U 2007.g. Zavod za javno zdravstvo Istarske županije je nastavio pozivati žene u sklopu **Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke** obuhvatom žena rođenih 1938.-1941. te 1950.-1953. godine. Također su za većinu neodazvanih žena navedenih godišta poslani i drugi pozivi kao i za žene rođene 1937., 1955. i 1954. godine (koje su prvi put pozvane 2006.godine).

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je osiguralo tiskanje kuverti i pisanih materijala te troškove poštarine kao i financiranje mamografija. Zavod za javno zdravstvo je uložio rad ljudi te sredstva za uvođenje besplatnog telefona i njegove mjesečne troškove. HZZO osigurava sredstva prema broju žena koje treba pozvati što djelomično pokriva rad srednje medicinske sestre koja radi na pozivanju žena i javljanju na besplatni telefon. U rad na Nacionalnom programu osim koordinatorice i navedene medicinske sestre uključene su još dvije zdravstvene radnice u dijelu

radnog vremena. One pomažu u pozivanju, kopiranju zemljopisnih karti kako doći do nekih mamografskih jedinica, traženju adresa kod obiteljskih liječnika u slučaju vraćenih poziva, provjeravaju telefonom kod obiteljskih liječnika da li su se žene javile radi daljnje obrade i terapije te u bazu podataka unose nalaze kako bi se omogućilo praćenje provedbe programa na Županijskom i nacionalnom nivou. Volonterke - članice Udruge žena operiranih od raka dojke "Gea" pomažu (na naš poziv) oko pozivanja žena. U 2007. godini Istarska županija je financijski poduprla Zavod u provedbi Nacionalnog programa što je iskorišteno za slanje drugih poziva neodazvanim ženama (Ministarstvo nije za druge pozive osiguralo posebne materijale).

Žene se pozivaju u 6 mamografskih jedinica (Opća bolnica Pula, Poliklinika Ars Medica Pula, Poliklinika 1885 Ispostava Kmačići, Privatna radiološka ordinacija u Rovinju, Istarski domovi zdravlja – mamografi u Labinu i Buzetu) s kojima je HZZO sklopio poseban ugovor o provođenju Nacionalnog programa. Mamografi u Poreču i Umagu nisu uključeni u Nacionalni program pa žene Poreštine dobivaju termine za mamografiju u Kmačićima, a žene Bujštine u Kmačićima i u Buzetu što za žene predstavlja problem obzirom na udaljenost i nepostojanje adekvatnog javnog prijevoza.

U 2007. g. pozvano je prvi put 13.150 žena, a poslano je i oko 5.000 drugih poziva ženama koje se nisu odazvale na prvi poziv. U 2007. godini napravljeno je 4.578 mamografija. Njima ćemo pribrojati i podatke o broju žena koje su mamografiju učinile unutar 1 godine, koje još prikupljamo. Obzirom da nalaze obavljenih screening mamografija te podatke o ženama koje su napravile mamografiju po drugoj osnovi još unosimo u bazu podataka, ovom prilikom prikazat ćemo rezultate za tri godišta: 1938., 1952. i 1953. Ukupni odaziv žena za ova tri godišta je 52,62% i ne vide se razlike po godištim. U navedenim podacima nisu uračunati odazivi na drugi poziv obzirom da nam nalazi tek počinju pristizati iz mamografskih jedinica. Stoga očekujemo da će se obuhvat žena i dalje povećavati.

Tablica 2. Rezultati Nacionalnog programa za obrađena godišta (žene rođene 1938., 1952 i 1953. godine)

Godište	Pozvano	Umrle Netočne Ne žive Privremeno Primile adrese privremeno poziv u RH					Odazvano + obavile unutar 12 mj.+već se liječe*	%**
						Odazvano		
1938	1444	21	28	3	1392	524	735	52,80
1952	1977	6	61	9	1901	645	1030	54,18
1953	1939	9	55	13	1862	648	971	52,15
ukupno	5360	36	144	25	5155	1817	2736	53,08

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

**iz nazivnika oduzete žene koje su umrle, one s netočnim adresama te one koje ne žive privremeno u RH

2.2. Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke

Ovaj rad je proveden:

- aktivnostima Kluba žena liječenih od karcinoma dojke «GEA», IDZ – Povjerenstva za preventivnu mamografiju i patronažne službe te Zavoda za javno zdravstvo. U tijeku godine na organizirani vid edukacije odazvalo se oko 2712 žena i muškaraca te 930 maturanata.

U organizaciji KŽ "GEA" Pula, edukativna predavanja o raku dojke, ranoj dijagnostici, kirurškom liječenju i samopregledu dojki, održavana su tijekom 2007. godine dva puta mjesečno i to jednom mjesečno u prostorijama Kluba u Puli, i jednom mjesečno na terenu (Pula - MO Arena, Pula - za žene na istaknutim položajima, Pula - za sve žene Grada Pule, Kršan, Žminj, Fažana i Perj). Također su provedena i edukativna predavanja za žene članice Kluba jednom mjesečno temama prilagođene interesima članica. Predavanja i edukaciju odslušalo cca 400 žena, oko 300 žena iz zdrave populacije i oko 100 članica Kluba. Također su 2 puta gostovali na lokalnoj televiziji "NIT" u

cilju edukacije oko problematike raka dojke i promocija nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke. Nadalje Klub "GEA" konstantnim pojavljivanjem u tiskovnim medijima, prvenstveno u "Glasu Istre" objavljuje novosti i aktivnosti vezane uz problematiku raka dojke.

24. ožujka 2007. godine održana je na Pulskej tržnici tradicionalna humanitarna akcija "Dan narcisa" kojom se također edukativno utječe na javnost i potiče žene na prevenciju. Tom prigodom podijeljeno je 1200 brošura o raku dojke i isto toliko tuš kartica za samopregled.

U sklopu mjeseca borbe protiv raka dojke - Listopad 2007., Klub žena liječenih od karcinoma dojke «Gea»- Pula, i Liga protiv raka, organizirali su u subotu 06.10.2007. akciju «DAN RUŽIČASTE VRPCE». Akcija u Puli obuhvatila je šetnju gradom (od Arene preko šetališta Giardini, gradske tržnice i ulicom Sergijevaca do Foruma). Članice «GEA»-e i Lige i druge žene koje su se pridružile povorci nosile su transparente s ružičastom vrpcom i ispisanim porukama te se okitile ružičastim vrpcama. Ispred povorke hodale su mažoretkinje. Po dolasku na Forum ispred Gradske vijećnice građanima su se obratili predsjednice KŽ «GEA»-e i Lige protiv raka, pročelnica za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije, gradonačelnik i dogradonačelnica Grada Pule. Na forumu ispred Vijećnice uređen je i štand s edukativnim materijalom o raku dojke, tuš karticama, ružičastim vrpcama, informativnim listom Lige protiv raka posvećen mjesecu borbe protiv raka, a prikupljani su dobrovoljni prilozi.

Zavod za javno zdravstvo je u sklopu tečaja "higijenskog minimuma" održao predavanja o ranoj detekciji raka dojke s posebnim osvrtom i edukacijom o samopregledu dojki. Tečaj su obvezne pohađati osobe koje rade u prometu i proizvodnji namirnica, a u 2007. godini u sklopu tečaja obuhvaćeno je 2134 žena i muškaraca na tečajevima koji su održani u Umagu, Poreču, Rovinju, Puli, Pazinu, Buzetu i Labinu. U sklopu rada Službe za školsku medicinu također je provedena edukacija o ranom otkrivanju raka dojke i samopregledu dojki za 930 maturanata u Puli, Pazinu i Labinu.

Patronažne sestre Istarskih domova zdravlja provele su 28 edukacija: 4 na Poreštini, 2 na Labinštini i 22 na Puljštini na kojima je prisustvovalo 278 žena.

2.3. Senzibilizacija i edukacija liječnika i sestara

Nastavljen je rad Centra za trajnu edukaciju liječnika i sestara o ranom otkrivanju raka dojke. U 2007. godini organizirana su 2 stručna skupa: u IDZ – Ispostava Poreč i u Ispostavi Labin na kojima je prisustvovalo 25 liječnika (većinom obiteljske medicine) i 44 medicinske sestre.

2.4. Podrška oboljelima

U 2007. nastavljen je kontinuirani rad TQM tima te monitoring trajanja dijagnostičkog procesa do operacije i evaluacija aktivnosti u projektu. Analizom podataka za žene operirane zbog raka dojke u razdoblju od 1.1.-31.10. 2007. godine ustanovljeno je da je **prosječno trajanje dijagnostičkog postupka do operacije** bilo 23,5 dana. Navedeno pokazuje daljnje skraćivanje trajanja dijagnostičkog postupka.

Radi bolje koordinacije skrbi o ženi koja je u dijagnostičkom postupku zbog bolesti dojke u 2007.godini obavljene su pripreme za povezivanje Djelatnosti za citologiju kao i mamografskih jedinica u ispostavama IDZ (Buzet, Poreč i Umag), dok je Labin uspješno **virtualno povezan s** Ambulantom za bolesti dojke.

U 2007. godini TQM tim postavio je novi cilj: Skraćivanje vremena od operacije do nastavka terapije. Prema prikupljenim podacima u Općoj bolnici Pula žene od operacije do nastavka terapije čekaju 40,8 dana (od operacije do hormonalne terapije – 42 dana i od operacije do zračenja kao prve terapije – 59 dana). Čekanje na kemoterapiju je uvjetovano čekanjem na nalaze **tumorskih receptora** koje se provodi izvan Opće bolnice Pula i izvan Istarske županije, baš kao što se

zračenje za sve bolesnice i bolesnike iz Istarske županije ne obavlja u Općoj bolnici Pula. Stoga je unutar Opće bolnice Pula napravljena analiza mogućnosti uvođenja dijagnostike tumorskih receptora unutar same Opće bolnice te je nabavljena aparatura za provedbu tih analiza (imunohistokemijske metode) koji će se moći koristiti ne samo kod tumora dojke već i kod drugih.

Psihološko savjetovalište za onkološke bolesnike u Općoj bolnici Pula provodi 2 puta tjedno po 3 sata (utorkom i četvrtkom) Liga protiv raka Pula već 8 godina. Tijekom 2007. godine bilo je obuhvaćeno 248 pacijenata kroz jednokratne ili višekratne susrete sa pacijentima ili članovima obitelji. Pružana je emocionalna, psihološka i praktična pomoć, poticani su bolesnici da izražavaju svoje emocije, radilo se na njihovim strahovima i anksioznosti i upućivalo ih na razne metode samopomoći. Pored toga Savjetovalište je radilo na pomaganju prihvaćanja ortopedskih pomagala i saživljavanja sa njima. Pomoć u ortopedskim pomagalima dobilo je 74 žene (59 perike i 15 proteze dojke i grudnjaka). Javan rad odvijao se putem emisija na Radio Puli i Radio Giardini na temu «Kako se nositi s dijagnozom maligne bolesti». Obilježena je 40. obljetnica Lige protiv raka. Održavana su i predavanja – radionice za članove Lige protiv raka Labin, za Klub laringektomiranih Pula na temu «Imam li ja bolest ili bolest ima mene»

U suradnji s Općom bolnicom Pula provedena je izmjena akta sistematizacije te je Odlukom Upravnog vijeća u sklopu Djelatnosti za psihijatriju ugrađen vid rada **Savjetovališta za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima**. U suradnji Djelatnosti za psihijatriju i Djelatnosti za unutrašnje bolesti osiguran je prostor za rad savjetovališta u prostorima tzv. «onkološkog dispanzera». Osposobljen je liječnik psihijatar za rad u tom savjetovalištu. U opisu radnog mjesta predviđen je rad 2 – 4 sata tjedno. Rad psihijatra u Savjetovalištu uključen je u redovan rad Djelatnosti za psihijatriju te je tako i financiran. Uspostavljanjem Savjetovališta za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima redoviti vid usluge za potrebe bolesnika i njihovih obitelji pružati će psihijatar Opće bolnice Pula i psiholog Lige protiv raka za čiji rad sredstva osigurava Istarska županija. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osnovalo je Nacionalno Povjerenstvo za psiho-onkologiju čiji je osnovni zadatak osnivanje takvih timova posebno u velikim kliničkim ustanovama.

U tijeku 2007. godine **ambulante palijativne skrbi** u sklopu Lige protiv raka provodila je aktivnosti putem 9 volontera. U skrbi je bilo 35 bolesnika i njihovih obitelji. Putem posudionice pomagala omogućeno je korištenje antidekubitalnih madraca, kreveta, toaletnih klica i hodalice. Provođena je daljnja edukacija volontera te informiranje javnosti.

U okviru Kluba žena «GEA» provođena je **limfna drenaža** za članice Kluba (cca 170 članica) te savjetovalište, radionice zdrave prehrane, medicinske vježbe te radionice osnove rada na računalu.

Tablica 3: Indikatori evaluacije postignuća za 2007. godinu

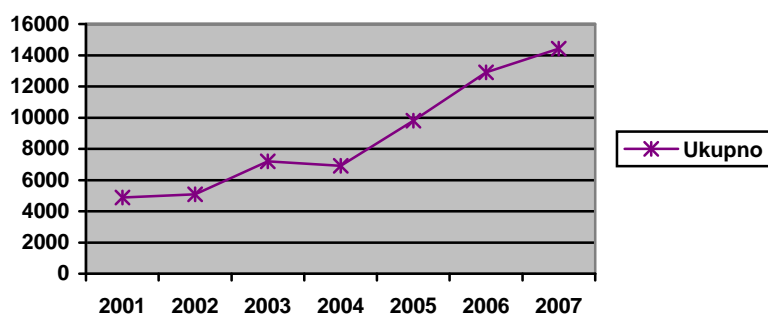
	SCREENING MAMOGRAFIJA	EDUKACIJA I MOTIVACIJA ŽENA	EDUKACIJA LIJEČNIKA
1.1 Indikatori	obuhvat žena koje su obavile screening	broj osoba na predavanjima	Ambulanta za dojku i Centar trajne edukacije
2004.	0%	1.500	ne postoji
Ostvareni u 2005.	1959.- 51% (rad u tijeku)	2.883	Postoji; održana 2 tečaja
Ostvareni u 2006.	1959. – 56,27% 1960. – 42,77%	2.435	3 tečaja
Očekivani u 2007.	1960.- 60% 1961.- 45%	2.500	4 tečaja
Ostvareni u 2007.	1960.- 51,99% 1961.- 44,06%	3.642	2 tečaja

Tablica 4: Indikatori evaluacije postignuća za 2007. godinu u odnosu na srednjoročni plan do 2007. godine

	DOSTUPNOST MAMOGRAFIJE	EDUKACIJA I MOTIVACIJA ŽENA	EDUKACIJA LIJEČNIKA
Indikatori	broj žena koje su obavile mamografiju*	broj žena na predavanjima	broj kliničkih pregleda dojki u pzz
2004.	6.917	1.500	20.857
2005.	9.812	2.883	20.641
2006.	12.899	2.435	23.003
2007.	14.421	3.642	obrada u toku
očekivani 2007.	15.000	2.250	23.985

* po raznim osnovama: uputnica, nacionalni, županijski, gradski/općinski program – nije uračunato direktno plaćanje i sistematski pregledi poduzeća

Na slici 3. je prikazan ukupan broj mamografija obavljen putem HZZO-a, nacionalnih, županijskih i gradskih programa. Vidljiv je porast broja mamografija od početka rada na Planu za zdravlje (2003.g.) do danas. Nije nam poznat broj žena koje su mamografiju obavile direktnim plaćanjem ili putem sistematskih pregleda organiziranih od strane trgovačkih društava i sl.

Slika 3. Broj mamografiranih žena od 1998.-2007. godine

FINANCIJSKI ASPEKT IZVRŠENJA PLANA ZA 2007. GODINU

RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE	izvor financiranja	izvršenje 2006.	plan 2007.	izvršenje 2007.
1. Dostupnost mamografije		395.000	420.000	598.760
1.1. Screening mamografije	ukupno 1.1.	395.000	400.000	571.680
	Istarska županija	150.000	150.000	150.000
	Grad Pula *	245.000	250.000	70.000
	Grad Poreč*			192.000
	Grad Labin*			81.280
Grad Rovinj*	78.400			
1.2. Koordinacija i evaluacija nacionalnog programa screening mamografije na županijskoj razini	Istarska županija	0	20.000	20.000
1.3. Mamografije za žene s invaliditetom	Istarska županija	0	0	7.080
2. Edukacija i motivacija žena za skrb o zdravlju dojki		115.640	78.000	85.000
2.1. Edukacija žena o samopregledu dojke, predavanja, radionice	Istarska županija	115.640	78.000	85.000
3. Senzibilizacija i edukacija liječnika i patronažnih sestara		0	20.000	20.000
3.1. Edukacija liječnika i patronažnih sestara, ambulanta za bolesti dojke	Istarska županija	0	20.000	20.000
4. Podrška oboljelima		36.000	35.500	239.978
4.1. Limfna drenaža	Istarska županija	25.000	25.000	25.000
4.2. Psihološko savjetovalište	Istarska županija	11.000	10.500	10.500
4.3. Oprema i kemijski reagensi za uvođenje dijagnostike tumorskih receptora u Općoj bolnici Pula (imunohistokemijske metode)	Istarska županija	0	0	204.478
UKUPNO 1.+2.+3.+4:		546.640	553.500	943.738

*prilikom izrade plana za 2007. godinu nismo imali potpunu informaciju o visini planiranih sredstava po navedenim proračunima jedinicama lokalne samouprave, te ovdje navodimo ispravak plana točke 1.1.

Pula - 120.000 kn; Poreč - 200.000 kn; Labin 85.000 kn; Rovinj 100.000 kn (ukupno: 505.000 kn)

3. PREVENCIJA KARDIOVASKULARNIH BOLESTI IZVJEŠĆE O POSTIGNUTOM TIJEKOM 2007.

Jedan od prioriteta javno-zdravstvenih problema u Istarskoj županiji su kardiovaskularne bolesti. U razvijenim zemljama one su vodeći uzrok smrtnosti, a isto vrijedi i za našu županiju, gdje kardiovaskularne bolesti čine ukupno 54% svih smrti. Također su vodeći uzrok hospitalizacija i invalidnosti. Nešto češće obolijevaju osobe muškog spola.

U skladu prevencijom kardiovaskularnih bolesti, a glede rizičnih čimbenika za njihov nastanak (pušenje, nepravilna prehrana, tjelesna neaktivnost, povišeni krvni tlak i drugo), obavljale su se slijedeće aktivnosti:

1. U posljednjih 15 godina Zavod za javno zdravstvo Istarske županije sustavno provodi Program unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama na području cijele Županije te vrši nadzor nad higijensko sanitarnim uvjetima.

Prema Programu zdravstvene zaštite djece, higijene i pravilne prehrane djece u dječjim vrtićima (NN br. 105, od 11. rujna 2002. godine), djeca koja borave 7-8 sati u vrtiću, moraju unijeti 75% od ukupnog potrebnog dnevnog unosa tijekom boravka u vrtiću. To je moguće ostvariti kroz četiri obroka: **zajutrak** (25% dnevnih potreba), **doručak** (10%), **ručak** (30%) i **užina** (10%).

U sklopu navedenog Programa, uzimaju se obroci na kemijsku analizu četiri puta godišnje, te obavlja računska analiza tjednih jelovnika, uz uzimanje briseva čistoće u prostorijama gdje se hrana spravlja i distribuira, izrađuju se prijedlozi jelovnika, korigiraju eventualne nepravilnosti i nakon svakog posjeta piše se izvješće.

Programom unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama provodi se u 27 centralnih vrtića, te 25 područnih i 16 privatnih vrtića a koje pohađa oko 2500 djece. Financijsku potporu Programu daju gradovi, općine i Istarska županija.

Važno je istaći da ovakav sustavan način provedbe programa unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama je jedinstven u Hrvatskoj.

Općenito, kvantitativno, prehrana u predškolskim ustanovama na području Istarske županije je optimalna. Učinjeni su tijekom svih ovih godina značajni pomaci u izboru namirnica, te se rabe namirnice u potpunosti u skladu sa preporukama mediteranske prehrane koja je i od Svjetske zdravstvene organizacije prihvaćen kao najzdraviji način prehrane.

U cilju unapređenja kvalitete prehrane predškolske djece potrebni su veliki naponi i kontinuirano provođenje odgovarajućih mjera, napose edukacije. To katkada zahtijeva mijenjanje temeljnih prehrambenih navika (uvođenje novih namirnica, primjena neuobičajenih kulinarskih vještina, tj. drugačiji načini spravljanja obroka), što opet zahtijeva timski pristup te angažiranje svih subjekata, neposredno i posredno vezanih za prehranu predškolske djece (osim osoblja u vrtiću i roditelja potrebno je animirati širu zajednicu, te napose proizvođače i dobavljače).

Smatramo da moramo biti svjesni važnosti relacije prehrana - zdravlje, ako ne zbog nas samih, onda zbog onih na čiju budućnost možemo utjecati i čiju sutrašnjicu možemo učiniti sretnijom.

17. listopada povodom "**Svjetskog dana hrane**" u prostorijama Zavoda za javno zdravstvo pozvani su svi predstavnici vrtića u županiji, te im je prezentirana brošura tiskana u zavodu "Najbolji jelovnici". U toj brošuri su se zaista našli najuspješniji jelovnici iz svih predškolskih ustanova. To će ubuduće znatno olakšati kreiranje optimalnih jelovnika u vrtiću, ali istovremeno i kao razmjena ideja.

Pri tom susretu prezentirani su novi naputci Ministarstva zdravstva o prehrani predškolaca, bilo je riječi i o pokazateljima rizika u hrani na području Istarske županije, kao i o uvođenju HACCP sustava u predškolske ustanove.

Svi sudionici su bili jako zadovoljni ovim susretom i osim one naše kontinuirane suradnje tijekom godine, rečeno je da bi ovakav oblik okupljanja trebalo svakako nastaviti.

U vrtiću "**Grdelin**" u **Buzetu** u prosincu je održano predavanje za roditelje o prehrani predškolaca koje je bilo također jako dobro posjećeno. Pri tome smo anketirali roditelje da vidimo koliko oni sami znaju o prehrani svoje djece, a i kakve su njihove prehrambene navike.

2. U svibnju, povodom obilježavanja Svjetskog dana hipertenzije, na području grada Pule u Mjesnim odborima provodio se program „Promocija zdravog načina života za zdravo srce“.

Program je provodio Zavod za javno zdravstvo Istarske županije, u suradnji sa Gradom Pula, te posebno sa tajnicima mjesnih odbora koji su predavanja organizirali.

Obavljena su predavanja u svim Mjesnim odborima u kojima se to moglo organizirati, dakle u njih 13. Predavanja – radionice koje su se provodile u Mjesnim odborima su obuhvaćale slijedeće aktivnosti:

- predavanje o rizičnim čimbenicima za nastanak kardiovaskularnih bolesti
- anketiranje prisutnih o njihovim životnim navikama (prehrana, pušenje, tjelesna aktivnost), uključujući i mjerenje tlaka, te mjerenje težine i izračunavanje Indeksa tjelesne mase;
- savjeti i preporuke.

Iako su predavanja - radionice bila najavljena i medijski popraćena, posjećenost je bila mala. U 13 Mjesnih odbora ukupno je anketirano 171 žitelj, iako se na taj broj može dodati još najmanje pola onih koji su slušali predavanje ali nisu se htjeli anketirati, niti mjeriti tlak. Radilo se pretežito o umirovljeničkoj populaciji, a vrlo mali broj radno – aktivnog stanovništva je prisustvovalo predavanjima.

Neka od predavanja su se obavljala u popodnevnim satima, ali je pri tome posjećenost bila osobito slaba. Potom smo organizirali predavanja u sklopu redovite mjesečne posjete patronažne sestre, dakle u jutarnjim satima.

No, obradom podataka pokazalo se da nam se ispitana populacija relativno dobro hrani, ali da su pretežito s prekomjernom težinom i pretili, ne puše, a tlakovi im nisu dobro regulirani, i relativno se često rekreiraju.

Interesantno da smo kod jedne mlađe osobe otkrili visoki tlak, isto tako i kod jednog mlađeg umirovljenika koji nije znao da ima visoki tlak pa su čak kontaktirani liječnici ovih navedenih osoba, i sada uzimaju redovito terapiju. Kod nekoliko je njih sugerirano da moraju obavezno posjetiti svog liječnika da bi im se nešto u terapiji izmijenilo, te da bi krvni tlak bio pod boljom kontrolom.

3. U studenom u Rijeci smo prisustvovali edukaciji o nastavku Hrvatske zdravstvene ankete koju će morati provoditi patronaža. Važna razlika u odnosu na 2003. je što će se sada istovremeno odvijati I intervencija u odnosu na rizične čimbenike za nastanak kardiovaskularnih bolesti koji pojedini ispitanici imaju.

Istarska županija je 2003. godine bila promatrana u sklopu Zapadne regije, zajedno sa Primorsko – goranskom i Ličko – senjskom županijom, tako da se uzorak od 392 ispitanika nije mogao primijeniti kao mjerodavan za našu županiju.

- Od ondašnjih 392 ispitanika, da bi uzorak bio relevantan za Istarsku županiju, potrebno je povećati broj ispitanika za 200 i to tako što će se odabrati slučajni uzorak od 100 ispitanika u Pazinu i prigradskim naseljima, te 100 ispitanika u Bujama i okolnim naseljima.
- Uključiti veći broj patronažnih sestara ako je moguće i ako bude potrebno (za sada je 5 patronažnih u Novigradu, Bujama i Umagu, te 4 patronažne sestre u Pazinu).
- O odabiru uzorka razgovaralo se sa profesorom Vuletićem sa Škole narodnog zdravlja, a ispitanici će se birati posve slučajnim odabirom prema adresama stanovanja.
- Dakle, sve nove ispitanike koji nisu anketirani 2003. anketirati, posebno na KV rizike, a potom slijedi intervencija patronaže, bilježenje svih podataka u knjižicu, te, ovisno o pojedinim rizicima dijeljenje tzv. „receptata“ koje će tiskati Pliva. Npr. razne upute o dijetama u slučaju visokog tlaka, povećanog kolesterola i triglicerida, prekomjerne tjelesne težine, savjeti o provođenju tjelesne aktivnosti i važni usmeni savjeti patronaže o kontroli tlaka, higijensko dijetetskom režimu i slično
- Sve naše prikupljene ankete obrađivati će se u Zagrebu.
- O provedbi ove intervencije, sestre su educirane i obaviještene 14. 11. 2007. u Rijeci na zajedničkom sastanku, kojem smo i mi prisustvovali.

4. U rujnu (30. rujna) u suradnji sa KRUPP - om (Klub rekreativaca u prirodi Pula), organizirano je **pješačenje** za građanstvo na stazi "Istarski gonič" .

5. U listopadu 2007. je za djelatnike Zavoda za javno zdravstvo započeo pilot **program "Čuvaj svoje srce"** u suradnji sa mr. sc. Robertom Katačić, dr. med. Program je obuhvatio rano otkrivanje hipertenzije, hiperkolesterolemije i povećanog rizika od kardiovaskularnih bolesti, uz edukaciju i vođenje kroz promjenu rizičnih životnih navika. Programom je obuhvaćeno oko 30 - tak djelatnika Zavoda za javno zdravstvo sa namjerom proširenja na druge korisnike. Važno je napomenuti da provođenje ovog Programa nije bilo u planu za 2007. godinu.

6. U studenom je u prostorijama Gradske čitaonice Pula održano predavanje za umirovljenike, također na temu „Zdravim načinom života do zdravog srca“, uz mjerenje tlaka, savjete i preporuke, te podjelu prigodnih brošura.

7. Aktivnosti KRUPP – a su se odvijale tijekom 2007. godine kontinuirano u obliku organiziranog pješaćenja (tri puta tjedno tijekom cijele godine) i vježbe u prirodi, održavanja pješaćkih staza, promocija dječje pješaćke staze, izrada promotivnih materijala, promocija u medijima.

U svakom pješaćenju je sudjelovalo oko 100 sudionika u prosjeku tijekom 2007. godine. Klub ima preko 300 članova a prosječna starosna dob je 56 godina sa 70 % -tnim udjelom žena.

8. Osnovne aktivnosti UPAS – a tijekom 2007. godine su promocija amaterskog sporta i zdravog načina življenja kroz organiziranje raznih sportskih manifestacija i rekreativnih programa a sa ciljem prevencije nastanka KVB.

Značajka provedbe ovog programa je da je uključeno preko 30 volontera u njegovu provedbu, kao i činjenica da je uključeno 150 novih građana u različite oblike sportske rekreacije. Ukupan broj korisnika je 1500, a aktivnosti su se odvijale na području gradova Pule i Vodnjana, te općina Medulin, Ližnjan, Fažana i Marčana. Na tim područjima živi oko 45. 262 stanovnika što čini 21,9 % ukupnog broja građana Županije.

9. Tijekom 2007. godine Školu zdrave i pravilne prehrane s posebnim aspektom na regulaciju tjelesne težine u Domu zdravlja Pula pohađalo je 46 polaznika, podijeljeni u tri grupe, u dobi od 21 do 69 godine. 86 % polaznika je postiglo željenu tjelesnu težinu u 3 mjeseca Programa.

10. Škola nepušenja, također u sklopu Doma zdravlja Pula, tijekom 2007. je imala niz aktivnosti. Predavanja u vrtićima, dva susreta, osnovnim školama (škola Stoja, 8 razred), Đački dom (120 djece iz cijele Istarske županije), Gimnazija u Puli.

Školu odvikavanja od pušenja je pohađalo 36 polaznika sa 38 % uspješnosti u promatranom razdoblju.

11. Dijabetička udruga Istarske županije je provodila hvale vrijedan projekt edukacije osoba sa šećernom bolešću s ciljem sprječavanja komplikacija šećerne bolesti. U sklopu ovog Programa odvijao se cijeli niz predavanja diljem naše županije, a također je organiziran redoviti rad u savjetovalištima po podružnicama u malim skupinama po 15 - 20 osoba, jedanput mjesečno po dva sata, te edukacija u klubovima, dva puta mjesečno po dva sata po podružnicama, uz prosječnu prisutnost 20 – 40 osoba.

3.1. edukacija o rizičnim čimbenicima po mjesnim odborima u Puli - do kraja 2007. godine obaviti predavanja po mjesnim odborima na području Pule

1.2 Aktivnost	1.3 Nosioci	1.4 Vrijeme	1.5 Indikatori
edukacija o rizičnim čimbenicima za nastanak kardiovaskularnih bolesti kroz medije i tribine za građanstvo	liječnici, patronaža i med. sestre (PZZ, ZZJZIŽ i OB Pula)	kontinuirano i obilježavanjem značajnih datuma (Dan nepušenja, Dan hipertenzije, Dan srca, Dan pješaćenja i Dan hrane)	Medijski su popraćeni važni datumi kao Svjetski dan hipertenzije, Svjetski dan srca, predavanja po MO
educirati stanovnike pojedinih dijelova grada (mjesni odbori)	ZZJZIŽ	tijekom 2007.	U 13 MO, 171 ispitanik (anketirani) i još najmanje 100 onih koji su poslušali predavanja a nisu željeli da im se mjeri tlak i da se anketiraju
iznalaženje sredstava za tiskanje brošure "Zdravim načinom života do zdravog srca"	Upravni odjel za zdr. i soc skrb ZZJZIŽ	do lipnja 2007.	Na žalost, sredstva nisu nađena iako je interes za brošuru velik
Pilot projekt "Čuvaj svoje srce" u Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije	Mr. sc. Roberta Katačić, dr. med.	Tijekom listopada	30 djelatnika Zavoda za javno zdravstvo je pohađalo ove radionice

3.2. bolja ponuda preventivnih programa -

1.6 Aktivnost	1.7 Nosioci	1.8 Vrijeme	1.9 Indikatori
osigurati sredstva za preventivne programe	Istarska županija, JLS	siječanj 2007.	Osigurana sredstva
nastavak rada škole nepušenja u Puli	Istarski domovi zdravlja	kontinuirano	Škola nepušenja Pula
sportska rekreacija i promocija amaterskog sporta	sportske udruge i klubovi	tijekom 2007.	Kontinuirani rad sportskih udruga
nastavak rada škole pravilne prehrane u sklopu Istarskih domova zdravlja - Pula	Istarski domovi zdravlja		Škola pravilne prehrane Pula
nastavak rada na promociji pješaćenja i rekreacije u prirodi	KRUPP, ZZJZIŽ	kontinuirano	Broj organiziranih pješaćenja (dva puta tjedno) I broj sudionika pješaćenja

3.3. rano otkrivanje visokog tlaka - do kraja 2007. godine obaviti pripreme za pokretanje pilot-projekta ranog otkrivanja tlaka u dvije ordinacije obiteljske medicine

1.10 Aktivnosti	1.11 Nosioци	1.12 Vrijeme	1.13 Indikatori
pokrenuti pilot-projekt ranog otkrivanja tlaka u dvije ordinacije obiteljske medicine	izvršni tim za kardiovaskularne	krajem 2007.	Projekt nije pokrenut jer nisu osigurana sredstva
U sklopu predavanja i radionica po mjesnim odborima na području grada Pule je i mjerenje krvnog tlaka, te anketiranje prisutnih	ZZJŽ	kontinuirano	171 anketirani i izmjeren tlak, otkrivena dva nova slučaja hipertenzije, a 36% ispitanika ima povećani tlak uz redovitu terapiju, dakle treba ga regulirati

FINANCIJSKI ASPEKT IZVRŠENJA PLANA ZA 2007. GODINU

KARDIOVASKULARNE BOLESTI	izvor financiranja	izvršenje 2006.	plan 2007.	izvršenje 2007.
1. Edukacija o rizičnim čimbenicima		50.000	30.000	45.000
1.1. Edukacije (osobe sa šećernom bolešću), promocije pravilne prehrane	Istarska županija	20.000	0	15.000
1.2. Kontrola i unapređenje kvalitete prehrane u predškolskim ustanovama	Istarska županija	30.000	30.000	30.000
2. Preventivni programi		105.000	135.000	170.000
2.1. Organizirano pješaćenje i rekreacija	Istarska županija	45.000	50.000	50.000
	Grad Pula			10.000
2.2. Škole zdrave i pravilne prehrane	Istarska županija	20.000	20.000	20.000
	Grad Pula			20.000
2.3. Škole odvikavanja od pušenja	Istarska županija	40.000	40.000	40.000
	Grad Pula			30.000
2.4. Nastavak rada na prevenciji KVB u okviru Hrvatske zdravstvene ankete	Istarska županija	0	25.000	0
UKUPNO (1.+2.):		155.000	165.000	215.000

4. PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA PREVENCIJE I LIJEČENJA OVISNOSTI 2007.

U okviru Plana za zdravlje građana Istarske županije tijekom 2007. godine aktivno je djelovao Tim na prioritetu – prevencija i liječenje ovisnosti i to na tri razine preventivnog djelovanja: **primarna, sekundarna, tercijarna.**

Županijski Tim za prevenciju i liječenje ovisnosti djelovao je u tri osnovna smjera:

1. Opisivanje i odabir efikasnih preventivnih programa, njihova početna /pilot primjena te priprema za sveobuhvatnu implementaciju preventivnih programa u Istri kroz rad 5 tematskih radnih grupa;
2. Realizacija kampanje na razini županije («Bježi - Via») te pojedinačnih kampanja pojedinih gradova (Grad Poreč) koje pozivaju sve društvene strukture, naročito građane (roditelje) da izaberu zdrav život te da aktivno učestvuju u suzbijanju ovisnosti dajući podršku poštivanju zakonskih propisa (prvenstveno Zakona o zabrani točenja alkoholnih pića i prodaje duhanskih proizvoda mlađima od 18 godina);
3. Poticanje rada županijske Službe, porečkog Centra i druge programe za liječenje ovisnika te programe za resocijalizaciju i samoorganiziranje liječenih ovisnika.

U Planu za zdravlje građana Istarske županije - za prioritet prevencija i liječenje ovisnosti – postavljene su slijedeće strateške odrednice uobličene u kratkoročne ciljeve za 2007. godinu:

4.1. unapređenje provođenja primarne prevencije - do kraja 2007. godine razviti i implementirati jedinstveni županijski plan primarne prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

NAPOMENA: Realno je očekivati da će se do kraja 2007. godine razraditi prijedlog jedinstvenog županijskog plana prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih oslanjajući se na II. fazu projekta ZKB te da će se izvršiti pripreme za njegovu implementaciju.

U skladu sa planom i programom, u drugoj fazi županijskog projekta *Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih (ZKB)*, realiziran je kontinuirani cjelogodišnji rad 5 tematskih radnih grupa kako slijedi:

1. savjetovaništa Istre,
2. unapređenje roditeljstva,
3. prevencije zlouporabe alkohola kod mladih,
4. suradnja vrtića/škola –roditelji/obitelj
5. PATHS (socio-emocionalno učenje djece ranog školskog uzrasta).

Kontinuirani rad formiranih tematskih radnih grupa u okviru projekta ZKB, za definiranje funkcionalnih preventivnih programa za područje Istre, rezultirali su opisivanjem učinkovitih programa, efikasnih u praksi pojedinih lokaliteta Istre na kojima su testirani (primjenjeni), te pripremanjem pisanih materijala svake radne grupe koji će tijekom 2008. biti tiskani u županijske edicije.

Rad u 5 tematskih grupa, sastavljenih od stručnjaka Istre koji u svom radnom okruženju djeluju u okviru savjetovaništa, vrtića, škola, realiziraju tečajeve roditeljstva, programe za unapređenje socijalnih i komunikacijskih vještina... i druge preventivne zaštitne programe, značajno je

doprinijeo pripremi koncepta sveobuhvatnog preventivnog programa Istre sa ciljem njegove implementacije i dugoročne realizacije.

Najveći doprinos navedenih stručnih timova tijekom 2007. upravo su objedinjeni učinkoviti programi te priprema županijskih pisanih edicija, kao ishod rada svih 5 radnih grupa. Edicije će propisati teorijski okvir, svrhu, namjenu te strukturu organiziranog preventivnog djelovanja na 5 područja:

- savjetovališni rad i podrška građanima Istre,
- unapređenje roditeljstva i roditeljske kompetencije u suvremenom, dinamičnom tempu života i rada Istarskih građana,
- prevencija ranog pijenja mladih Istre,
- novi oblici suradnje vrtića/škola i roditelja/obitelji kao zaštitni faktor u razvoju djece i mladih Istre,
- socio emocionalno učenje djece u ranoj dobi kao zaštitni faktor u suzbijanju osobnog rizika.

Opisani programi u navedenim edicijama bit će osnova za implementaciju programa u JLS Istarske županije. Edicije će biti tiskane tijekom 2008. i 2009. godine, a kako budu tiskane tako će se dijelovi programa po područjima implementirati u odabranim lokalitetima IŽ u kojima za to postoje resursi.

4.2. bolje provođenja sekundarne prevencije - do kraja 2007. godine organizirati odgovarajuće strukture za rad s rizičnom djecom i mladima u lokalnoj zajednici

NAPOMENA: *Realno je očekivati da će se do kraja 2007. predložiti osnovni standard za rad funkcionalnih savjetovališta u JLS-e Istre te da će se osnovati županijski Obiteljski centar jer su to osnovni preduvjeti za pružanje podrške radu organizacionih struktura koje bi djelovale u smjeru prevencije poremećaja u ponašanju na ranoj razini rizika.*

Na razini sekundarne prevencije realizirana su slijedeća nastojanja u skladu sa Planom za 2007. godinu:

-U završnoj je fazi pripreme pisani tekst za ediciju Savjetovališni centri Istre .

Edicija će biti tiskana u prvih 6. mjeseci 2008. godine, a sadržavati će opisane kriterije za osnivanje učinkovitih savjetovališta u istarskim gradovima, osnovne standarde funkcioniranja savjetovališta, njihovu osnovnu namjenu te važnost postojanja savjetovališta u zajednicama Istre za pružanje podrške u osobnom rastu i razvoju djeci i mladima te za osiguravanje bolje funkcionalnosti naših obitelji.

- Ostvaren je doprinos Tima na podršku postojećim učinkovitim preventivnim programima koji se procjenjuju prilikom prijave programa na natječaj za sredstva općina, gradova, županije (prvenstveno programa: savjetovališta u gradovima Istre, programi kvalitetnog roditeljstva, te programa koji jačaju vršnjačku pomoć među mladima u osnovnim i srednjim školama – *Vršnjak pomagač*).

-Osnovan županijski Obiteljski centar u Puli za podršku pojedincima i obiteljima Istre.

Tijekom 2007. lokaliziran je prostor za budući rad Centra. U tijeku su građevinski radovi za uređenje prostora kako bi Centar tijekom 2008. započeo sa radom.

4.3. unapređenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja - do kraja 2007. godine:

- *udio heroinskih ovisnika uključenih u programe liječenja povećati na 60% u odnosu na 2003. godinu*
- *pripremiti početak rada terapijske zajednice za ovisnice u Istri (partneri Istarska županija i Terapijska zajednica „Susret“)* *

Tijekom 2007. godine sve aktivnosti u tercijarnoj prevenciji provode se kontinuirano, odnosno nastavljaju se iz prethodnog vremenskog razdoblja.

Početak 2007. godine održana je tematska sjednica Skupštine Istarske županije o ovisnosti, što ukazuje na veliku zainteresiranost i podršku ovom problemu u Istri.

Podaci o vanbolničkom liječenju u 2007. godini su samo iz Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije Pula, jer nije usuglašen i dogovoren način izvještavanja između raznih institucija i sudionika u liječenju i skrbi ovisnika.

Centar-Služba za prevenciju ovisnosti radi u skladu sa Nacionalnom strategijom i provodi prevenciju (sekundarnu, dijagnostiku, vanbolničko liječenje, rehabilitaciju i resocijalizaciju mladih osoba sa rizičnim ponašanjem, povremenih uzimatelja (konzumenata) i ovisnika o psihoaktivnim tvarima. Radi i sa članovima njihovih obitelji.

Od osnutka Centra (II/1996. godine) do 31. prosinca 2007. godine u Službi je ukupno evidentirano 2039 korisnika, od toga 1303 heroinska ovisnika, odnosno iz Istre ukupno 1772 korisnika (ili 86,9%), a od toga 1133 ovisnika o heroinu (87,0%).

Tijekom 2007. godine radilo se sa 653 mladih korisnika (23 osobe su iz Savjetovališta) te 344 osobe su članovi obitelji. Ukupno se radilo sa 997 osoba, odnosno 9,8% manje nego 2006. godine. Najviše korisnika je sa pulskog područja, a od svih koji zloupotrebljavaju psihoaktivne tvari, najviše ih je zbog zlouporabe heroina (71,7%).

Ukupan broj novevidentiranih je 129 osoba i u odnosu na 2006. godinu je 67,2%, čak 55 osoba je manje u 2007. godini novevidentiranih koji zloupotrebljavaju marihuanu. Novevidentiranih heroinskih ovisnika bilo je približno kao i 2006. godine (66/70).

Da bi se pratio rad sa ovisnicima svih institucija u Istri, potrebno je da sve ambulante i bolnice pa i terapijske zajednice i udruge posreduju izvješća županijskoj Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije. To je potrebno dogovoriti te organizacijski olakšati izvještavanje iz ambulanti za ovisnike Istre.

Metadonski i Subutex program liječenja ovisnika o heroinu nastavlja se provoditi na uobičajeni način. Vidljivo je da je broj osoba u metadonskom programu smanjen u odnosu na 2006. godinu za 13,2%, dok je na Subutexu krajem 2007. godine bilo 187 osoba. Ukupno je broj ovisnika na supstitucijskoj terapiji 474 osobe, što je više nego 2006. godine (325) ili 45,8% više. Liječenje heroinske ovisnosti, kronično recidivirajuće bolesti mozga, sa Subutexom je opravdano, jer se uz taj lijek ne mogu uzimati opijati (heroin), a procedura uzimanja je puno jednostavnija nego uzimanje Heptanona prema Smjernicama. Subutex je dobro prihvaćen od ovisnika, ali je potrebna dobra priprema i procjena pacijenta (odluka da neće uzimati heroin!). Recidivi, uzimanje heroina povremeno, su često smrtonosne overdoze.

Kao i kod metadonskog programa, kod Subutex terapije, također su uključeni liječnici PZZ, te je komunikacija i suradnja s njima bila svakodnevna.

Održan je stručni sastanak između liječnika PZZ i djelatnika Službe za prevenciju ovisnosti, koji je bio vrlo koristan, zanimljiv i dobar za još bolje kontakte između stručnjaka koji rade sa ovisnicima. Još nisu objavljene smjernice za Subutex, a isto tako nisu imenovani ovlašteni liječnici za provedbu i nadzor supstitucijskog programa. Očekujemo imenovanje tijekom 2008. godine.

U aktivnostima za 2007. godinu bilo je predviđeno i kadrovski ekipirati Službu za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije zapošljavanjem dva liječnika i psihijatra. Raspisan je natječaj, zaposlena su 2 liječnika; opće medicine koji počinje raditi 2. siječnja 2008. godine, a psihijatar 15. svibnja 2008. godine.

Tako je tijekom 2007. godine broj zaposlenih u Službi bio premali.

Tek krajem godine iz objektivnih razloga, adaptiran je prostor na gornjem katu i to tako da je uvedeno centralno grijanje te uređeni svi sanitarni čvorovi u zgradi. Financijska sredstva su iz proračuna Grada Pule prenamijenjena za adaptaciju, a razliku za provedbu programa, financiralo je dodatno Ministarstvo zdravstva i soc. skrbi.

Sanaciju krova, ličenje prostora na I katu i uređenje podova, planira se provesti u 2008. godini. Za uspostavu registra evidentiranih ovisnika Istre, kao i prikupljanje svih podataka iz institucija koje se bave liječenjem ovisnika nisu postojali uvjeti – premalo zaposlenog kadra, te opterećenost svakodnevnim radom sa ovisnicima.

Provedba programa resocijalizacije u 2007. godini sastojala se je u prihvatu osoba, koje se vraćaju iz zatvora, manji broj onih iz komuna, kao i pomoć onima koji se liječe u Centru / Službi za prevenciju ovisnosti Pula.

Sve aktivnosti su nastavljene iz prethodne godine, uz ograničene resurse, a provodile su ih 3 Udruge; Uzpiro-Cro, Gradska radionica i Institut u suradnji sa Službom za prevenciju ovisnosti. Na sjednici Vlade Republike Hrvatske 12.04.2007. godine prihvaćen je Projekt resocijalizacije ovisnika za 3 grupe ovisnika; oni koji su završili zatvorsku kaznu ili program u komuni te treća grupa ovisnika, koji su stabilni i redovito se liječe u Centrima/Službama. Osim Projekta, postoji i Protokol, a za provedbu su osim udruga, predviđene razne državne institucije, sa ciljem edukacije i zapošljavanja ovisnika (Centri za socijalnu skrb, Zavodi za zapošljavanje, razni poslodavci). Postojanje Projekta uveliko će olakšati resocijalizaciju ovisnika, koja je važan završetak liječenja ovisnika, kako bi se smanjili recidivi uzimanja heroina i recidivi kaznenih dijela. Projekt će olakšati provedbu resocijalizacije u lokalnoj i regionalnoj zajednici.

Udruga Uzpiro-Cro je provela edukaciju za 4 liječena ovisnika – zidno slikarstvo, te započela učenje računalstva za 5 liječenih ovisnika kod Udruge gradska radionica tijekom 2007. godine.

Samoorganiziranje liječenih ovisnika i obitelji u obliku klubova već nekoliko godina ne uspijeva. Isto tako udruge, čiji su članovi bili samo ovisnici i roditelji, nisu dugo opstale. Čini se da je dobra kombinacija, da su uz ovisnike i roditelje, uključeni i drugi članovi, koji su stručnjaci iz područja ovisnosti ili stručnjaci nekih drugih profesija. (Udruga Gradska radionica, Uzpiro-Cro, Institut).

Tako Klub liječenih ovisnika nije zaživio 2007. godine, iako je imao prostor i mogućnost djelovanja.

Tijekom 2007. godine bolnička detoksikacija u Općoj bolnici Pula provodila se je vrlo malo. Odjel je najčešće bio zatvoren, a ovisnici su dobar detox program provodili u Psihijatrijskoj bolnici Rab kod dr. Zudeniga. Program je trajao do 3 mjeseca, a ovisnici su ga izuzetno prihvatili i bili zainteresirani pa i sa čekanjem na prijem u bolnicu.

Iz godine u godinu primjetan je trend sve manjeg broja zainteresiranih ovisnika za odlazak u terapijske zajednice-komune. I dok se ranije za mjesto u ženskoj komuni čekalo 8-12 mjeseci, u 2007. godini, u jedinoj ženskoj komuni u Republici Hrvatskoj na Čiovu, bilo je stalno slobodnih mjesta. Tako je upitno, da li je potrebno osnivanje terapijske zajednice za ovisnice u Istri, posebno zato što je već kod prvog pokušaja 2005. godine bilo nemoguće pronaći odgovarajući prostor uz suglasnost lokalnog stanovništva.

Tablica 1. Indikatori za evaluaciji postignuća 2004.-2012.

	Strateška smjernica 1.	Strateška smjernica 2.	Strateška smjernica 3.
Indikatori – opis	Unapređenje provođenja primarne prevencije	Bolje provođenje sekundarne prevencije	Unapređenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti
Polazni - 2004.	<p>Ne postojanje jedinstvenog županijskog plana i programa primarne prevencije poremećaja u ponašanju i potreba za utvrđivanje osnovnih standarda preventivnog djelovanja na razini županije.</p> <p>Postoje: – pojedinačni preventivni programi pojedinih gradova te školski preventivni programi; -kampanja BJEŽI.</p>	<p>Postoji potreba za podrškom građanima Istre (sekundarna prevencija na ranoj razini osobnog rizika ili nefunkcionalnosti obitelji). Savjetovališta nisu definirana kao prioritet za unapređenje zdravlja građana Istre.</p> <p>Postoji: Savjetovališta koja djeluju samo sporadično i nepovezano na razini Istre u skladu sa prioritetima i mogućnostima JLS.</p>	<p>Organizacijski, kadrovski i prostorni problemi institucije za prihvata i liječenje ovisnika, naročito Centra u Puli, nepovezanost i neujednačena doktrina nabrojanih institucija. Nedostaje terapijska zajednica za ovisnice, te institucije ili udruge koje brinu za resocijalizaciju liječenih ovisnika (naročito pomoć kod zapošljavanja i doškoloavanja). Unapređenjem svih službi za liječenje ovisnika, povećati udio heroinskih ovisnika u programe liječenja od 57,2% na 60%.</p> <p>Postoje: 2 Centra za prevenciju i liječenje ovisnosti u Puli i Poreču, te ambulanta za ovisnike u Rovinju i Labinu.</p>
Ostvareni 2005.	<p>U okviru županijskog projekta ZKB:</p> <p>-Iniciranje rada ekspertnih timova Istre za epidemiologiju, programe i evaluaciju te njihova edukacija u okviru istog projekta; -osnovan Centar za prevencijsku praksu (CPP) u Pazinu.</p>	<p>U okviru županijskog projekta ZKB:</p> <p>-Izvršen je popis, opis i evaluacija institucija koje se brinu za djecu i mlade te potiču pozitivan razvoj djece i mladih s ciljem identifikacije resursa u IŽ.</p> <p>-Prepoznata potreba za povezivanjem subjekata/institucija koje bi trebale raditi sa rizičnim skupinama djece i mladih te njihovim obiteljima.</p>	<p>Tijekom 2004. godine Centar za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnosti Pula, organizacijski se spaja uz Zavod za javno zdravlje Istarske županije, nakon 8,5 godina bez pravnog statusa. Prostor, kadrovi te djelatnost preuzimaju se u cjelini i ostaju isti – nedostatni. U Istri se nije uspjelo naći prostor za T.Z. za ovisnice, kao zajednički projekt sa Domom za ovisnike „Susret“ iz Splita. Osnovana je Udruga za resocijalizaciju ovisnika Uzpiro-Cro Pula</p>
Ostvareni 2006.	<p>Formiranje 5 ekspertnih timova u okviru projekta ZKB koji će na razini Istarske županije raditi na definiranju programa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. savjetovališta, 2. kvalitetnog roditeljstva, 3. prevencije zlouporabe alkohola kod mladih, 4. suradnja vrtića/škola – roditelja/obitelji 5. PATHS(socio emocionalno učenje). <p>Tijekom godine timovi su konstituirani, definirali ciljeve i</p>	<p>-Rad u savjetovalištimu te pružanje savjetovališne pomoći i podrške građanima Istre identificiran je jednim od prioriteta u prevenciji rizičnih ponašanja djece i mladih.</p> <p>-Osnovan je Tim za savjetovališta koji u 2006. djeluje po planiranoj dinamici. Tim radi na pripremi pisane edicije sa standardima za rad funkcionalnih savjetovališta u Istri.</p> <p>- Kontinuirano se potiče</p>	<p>Zaposlena je 1 osoba – psiholog u Službi za prevenciju ovisnosti Pula (ali je iz službe otišao psihijatar!).</p> <p>Uspostavljena dobra suradnja između Udruga Uzpiro-Cro i Gradske radionice u cilju edukacije i resocijalizacije liječenih ovisnika.</p> <p>Krajem 2006. godine, 64,2% heroinskih ovisnika iz Istre, uključeno je u različite programe</p>

	prioritetna područja djelovanja te rokove za njihovo izvršenje u naredne 3 godine.	inicijativa za osnivanje županijskog Obiteljskog centra u skladu sa zakonskom regulativom u RH.	liječenja ili su završili programe liječenja te žive „život bez droge“.
Ostvareni 2007.	<p>-Provodi se kontinuirana evaluacija i modifikacija postojećih programa u 5 radnih grupa te priprema za implementaciju učinkovitih preventivnih programa na razini IŽ odnosno u JLS u kojima za to postoje resursi.</p> <p>- Realiziraju se pilot projekti na pojedinim lokalitetima (npr. PATHS program socio emocionalnog učenja u Poreču i Labinu).</p> <p>-U završnoj fazi pripreme 5 županijskih edicija sa standardima djelovanja na 5 prioriternih područja preventivnog djelovanja u IŽ.</p>	<p>-Edicija o Savjetovališnim centrima Istre u završnoj fazi pripreme pred tiskanje (tiskanje tijekom prvih 6. mj. 2008.).</p> <p>-Osnovan županijski Obiteljski centar u Puli za podršku obiteljima i građanima Istre uopće.</p>	<p>Uređen dodatni prostor za rad Službe za prevenciju ovisnosti u Puli.</p> <p>Nastavlja se smanjivanje broja ukupno novoevidentiranih, kao i novoevidentiranih heroinskih ovisnika u Istri.</p> <p>Zbog smanjenja interesa za rehabilitaciju u komunama u T.Z. „Susret“ ima dovoljno mjesta za Čiovu za ovisnice o heroinu iz Istre.</p> <p>Na nivou Republike Hrvatske prihvaćen projekt resocijalizacije liječenih ovisnika (nakon komune, zatvora i liječenje u Centrima).</p>
Očekivani 2012.	<p>-Implementiran sveobuhvatni program primarne prevencije na razini IŽ koji se kontinuirano realizira, evaluira i modificira.</p> <p>-Postoji županijski Centar prevencijske prakse koji osigurava stručno praćenje, implementaciju, realizaciju i modifikaciju programa.</p> <p>NAPOMENA: Očekivani ishod na ovoj razini formuliran je tijekom 2008. na temelju uvida u dinamiku realizacije aktivnosti u okviru I. strateške odrednice.</p>	<p>-Osigurana stručna podrška rizičnoj djeci i mladima te nefunkcionalnim obiteljima u savjetovalištim svih JLS-e koje posjeduju resurse za njihovo osnivanje te u okviru županijskog Obiteljskog centra.</p> <p>NAPOMENA: Očekivani ishod na ovoj razini formuliran je tijekom 2008. na temelju uvida u dinamiku realizacije aktivnosti u okviru II. strateške odrednice.</p>	<p>Nastaviti s trendom smanjivanja broja novih heroinskih ovisnika u Istarskoj županiji do 2012 godine (petogodišnju stopu incidencije smanjiti za 10%).</p> <p>Sve institucije za liječenje ovisnika (Služba za prevenciju ovisnosti Pula, Centar u Poreču te Ambulanta u Rovinju ujedinit i organizacijski u jednu Službu Zavoda za javno zdravstvo – ispostave, kadrovski ekipirati prema normativu i osigurati adaptiran i opremljen radni prostor.</p> <p>Preuzimanje svih zadataka iz Nacionalne strategije i planova Istarske županije, te osigurana stručna pomoć ovisnicima po ujednačenoj doktrini.</p>

FINANCIJSKI ASPEKT IZVRŠENJA PLANA ZA 2007. GODINU

PREVENCIJA I LIJEČENJE OVISNOSTI O DROGAMA	izvor financiranja	izvršenje 2006.	plan 2007.	izvršenje 2007.
1. Unapređenje provođenja primarne prevencije		554.365	558.000	578.000
1.1. Centar za preventivnu praksu Pazin (uspostavljen 2006.)	Istarska županija	75.900	36.000	36.000
1.2. Projekt "Zajednice koje brinu kao modeli prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih"	Istarska županija	25.000	100.000	100.000
1.3. Medijska kampanja "Bježi-Via"	Istarska županija	310.000	310.000	310.000
1.4. Programi vršnjačke pomoći	Istarska županija	20.000	20.000	20.000
1.5. Programi primarne prevencije za osnovnoškolsku i srednjoškolsku dob, njihove roditelje; profesionalno ojačavanje škola; kvalitetno ispunjeno slobodno vrijeme djece i mladih	Istarska županija	67.515	41.000	41.000
1.6. Programi primarne prevencije za djecu predškolske dobi, odgajatelje i roditelje	Istarska županija	15.000	6.000	6.000
1.7. Otvoreni telefon	Istarska županija	16.000	15.000	15.000
	Grad Pula			20.000
1.8. Potpore roditeljstvu, tečajevi	Istarska županija	24.950	30.000	30.000
2. Unapređenje provođenja sekundarne prevencije		66.000	40.000	1.080.000
2.1. Savjetovališni rad (za djecu, mlade, brak i obitelj)	Istarska županija	40.000	15.000	30.000
	Grad Pula			315.000
2.2. Programi vršnjačke pomoći; pr.modifikacije ponašanja putem igre	Istarska županija	26.000	25.000	25.000
	Grad Pula			10.000
2.3. Županijski obiteljski centar (prostor)	Istarska županija	0	0	350.000
	Grad Pula			350.000
3. Unapređenje službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja		609.854	612.600	1.122.600
3.1. Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije	Istarska županija	400.000	400.000	400.000
	Grad Pula			450.000
3.2. Centar za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnosti Poreč	Istarska županija	40.000	40.000	40.000
3.3. Savjetovalište za osobe s problemom ovisnosti (Labin)	Istarska županija	25.000	25.000	25.000
3.4. Programi rehabilitacije, resocijalizacije ovisnika	Istarska županija	54.854	42.600	42.600
	Grad Pula			25.000
3.5. Metadonski program liječenja ovisnika	Istarska županija	90.000	90.000	90.000
3.6. Klub liječenih alkoholičara	Istarska županija	0	15.000	15.000
	Grad Pula			35.000
UKUPNO (1.+2.+3.) :		1.230.219	1.210.600	2.780.600

5. IZVJEŠĆE O PROVEDBI ŽUPANIJSKOG PLANA ZA UNAPREĐENJE SOCIO-ZDRAVSTVENE ZAŠTITE STARIJIH OSOBA

5.1. podizanje standarda u institucionalnoj skrbi

Racionalnim poslovanjem i korištenjem financijskih sredstava iz decentraliziranih izvora, ali i dotacija iz županijskog i proračuna jedinica lokalne samouprave izvršene su adaptacije prostora, nabavljena je nova oprema i zaposlen je veći broj djelatnika što je rezultiralo povećanjem broja i kvalitete usluga u domovima za starije i nemoćne osobe kojih je osnivač Istarska županija, te proširenje ukupnih smještajnih kapaciteta u Istarskoj županiji iznad onog utvrđenog Mrežom ustanova i djelatnosti socijalne skrbi

DOMOVI ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE KOJIMA JE OSNIVAČ ISTARSKA ŽUPANIJA

Financijska sredstva za poslovanje domova za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija osigurana su sukladno Odluci Vlade RH, a odnose se na minimalni financijski standard za decentralizirano financiranje domova za starije i nemoćne osobe. Drugi izvor financiranja domova nazivamo „iznad standarda decentralizacije“, a odnosi se na namjenske donacije iz proračuna jedinica lokalne samouprave, Istarske županije, pravnih i fizičkih osoba s ciljem povećanja broja i opsega usluga, odnosno unapređenje standarda usluge u domovima za starije i nemoćne osobe. Ukupni rashodi domova tijekom 2007. godine iznosili su ukupno 33.482.261 kn; od čega se 445.878 kn odnosi na rashode iznad standarda decentralizacije. Angažirana financijska sredstva omogućila su podmirenje materijalnih i financijskih rashoda, ali i povećanje broja zaposlenih za ukupno 4 osobe, i to:

Ustanova	Broj korisnika smještaja na dan 31.07.2007.	Broj i struktura novozaposlenih	Broj zaposlenih na dan 31.12.2007.
„Alfredo Štiglić“ u Puli	182	1 medicinska sestra (VŠS)	74
„Domenico Pergolis“ u Rovinju	174	-	62
Dom za starije i nemoćne osobe Novigrad	183	1 socijalni radnik (VSS) 1 medicinska sestra (SSS)	62
Dom za starije i nemoćne osoba Raša	73	1 medicinska sestra (VŠS)	26

Osim povećanja broja zaposlenih, u okviru decentraliziranih sredstava, izvršena su i **ulaganja u prostor i opremu**:

Ustanova	Namjena	Iznos u kn
„Alfredo Štiglić“ u Puli	pristupna rampa za osobe s invaliditetom, ventilacija kuhinje, transportno vozilo, medicinski madraci, računalna i uredska oprema	1.010.900,55
„Domenico Pergolis“ u Rovinju	kuhinjska oprema, rekonstrukcija dijela stare zgrade zbog ugradnje dizala	881.000,00
Dom za starije i nemoćne osobe Novigrad	računalna i uredska oprema; bolnički kreveti, sušilice za praonu, kuhinjski strojevi; vaporax u kotlovnici	474.000,00
Dom za starije i nemoćne osoba Raša	računala i uredska oprema; razglasni uređaj; klima uređaji; antidekubitalni madraci; kutna klupa, dodaci za kuhinjski stroj	149.073,68

Zahvaljujući potpori iz proračuna Istarske županije i jedinica lokalne samouprave, donacijama, te participaciji korisnika, ustanove su pružale **veći opseg i broj usluga od minimalnog standarda** – Ugovorenog s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi:

Usluge	„Alfredo Štiglić“ u Puli	„Domenico Pergolis“ u Rovinju	Dom za starije i nemoćne osobe Novigrad	Dom za starije i nemoćne osoba Raša
Dnevni centar	25	-	-	10
Pomoć u kući	28	-	-	-
Topli obrok	131	9	15	12
Posudionica ortopedske opreme	da	da	da	da
Dodatne mjere zdravstvene zaštite	-liječnik opće prakse - internista - neurolog -dnevni centar- savjetovalište	-liječnik opće prakse -neuropsihijatar -fizijatar -internista -oftalmolog -neurolog	-liječnik opće prakse -neuropsihijatar - fizijatar	-liječnik opće prakse -neuropsihijatar -internista -fizijatar
Kreativne radionice	U Suradnji s Udrugom „Suncokret“			

Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije je, sa ravnateljicama domova radio na **analizi stanja usklađenosti prostora, opreme, strukture i broja stručnog i ostalog kadra u domovima u odnosu na propisane standarde**. Postojeći normativi, propisani su u najmanje 3 različita podzakonska akta – „Pravilniku o vrsti doma za djecu i doma za odrasle osobe i njihovoj djelatnosti, te uvjetima glede prostora, opreme i potrebnih stručnih i drugih radnika doma socijalne skrbi (NN 101/99., 120/02. i 74/04.), „Pravilniku o uvjetima glede prostora, opreme, stručnih i drugih radnika te načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji koju pruža vjerska zajednica i udruga te druga pravna osoba za najviše 20 korisnika“ (NN 92/04), te „Pravilniku o mjerilima za razvrstavanje domova za starije i nemoćne osobe“ (NN 121/00) - i nisu međusobno usklađeni, nego različito definiraju standarde, između ostalog, broja zaposlenih u odnosu na broj korisnika. Ovakva situacija dovodi do različitog (prigodnog) tumačenja normi od strane nadležnih (Ministarstva) i onemogućava precizno izražavanje potreba za zaposlenicima, odnosno postavljanje jasne razlike između minimalnih standarda i onih viših. Osim toga, struktura smještenih korisnika se, od donošenja akata do danas, značajno izmijenila u smislu sva većih potreba za njihovom zdravstvenom zaštitom.

U situaciji kad su domovi za starije i nemoćne osobe kojih je osnivač Istarska županija zaprimili više od 700 zahtjeva za smještaj, nužno je provesti **procjenu opravdanosti zahtjeva, izraditi prijedlog kriterija za prioritetni smještaj te alternativnih mogućnosti skrbi**. Ovaj zadatak dobila je posebno formirana radna grupa sastavljena od predstavnika ustanova, centra za socijalnu skrb, liječnika ...U tijeku je obrada podataka prikupljenih od korisnika koji su već smješteni u dom te onih koji čekaju na smještaj, te konzultacije u vezi s kriterijima koje je potrebno uzeti u obzir za kvalitetnu procjenu.

DOMOVI KOJIMA SU OSNIVAČI JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE:

U 2007. godini **započela su s radom dva novoizgrađena doma** za starije i nemoćne osobe i to:

- Dom za starije i nemoćne osobe u Buzetu
- Dom za starije i nemoćne osobe u Poreču

Budući da je u postojećem sustavu, tj. Mreži domova i djelatnosti socijalne skrbi, smještajni kapacitet limitiran, novi domovi “u Mreži” imaju samo dio svojih kapaciteta – Buzet: 21, Poreč:60 – i najviše se za toliko korisnika smještaj i plaćanje mogu osigurati rješenjem i na teret Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Ti se domovi ne mogu niti sufinancirati iz decentraliziranih sredstava, što ima za posljedicu da korisnici sami moraju snociti punu cijenu smještaja ili im dio može sufinancirati lokalna smouprava. I Buzet i Poreč započeli su takvu praksu, te se postepeno popunjavaju i s takvim uvjetima (drugačijim nego za domove kojih je osnivač Istarska županija). Osim stalnog smještaja, oba doma razvijaju i djelatnost dnevnog boravka.

Pokrenute su i **novе inicijative za izgradnju:**

- doma za starije i nemoćne osobe u Pazinu – formiran je Stručni tim za provedbu priprema za izgradnju Doma za starije i nemoćne osobe u Pazinu, određena je lokacija i programski zadatak za izradu projektne dokumentacije, u tijeku je izrada iste
- doma za starije i nemoćne osobe u Puli – utvrđen je zajednički interes Grada Pule i Istarske županije za izgradnjom novog smještajnog objekta. Osnovano je Povjerenstva za izradu programskih smjernica za potrebe izrade arhitektonsko-građevinskog programa izgradnje Doma za starije i nemoćne osobe u Puli, te su poglavarstima grada i županije predloženi zaključci koji se tiču lokacije, investitora i ovlaštenja za poduzimanje daljih pripremnih radnji za izradnju doma.

DRUGE USTANOVE KOJE DIJELOM ZBRINJAVAJU I STARIJE I NEMOĆNE OSOBE

Nakon višegodišnjih ulaganja, **pred dovršenjem su izgradnja i opremanje dvaju domova za psihički oboljele osobe** i to:

- Vila Maria u Puli – kompletan objekt
- prostora za radno-okupacijsku terapiju u Domu za psihički oboljele osobe Brkač

5.2. poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi

ukupno stanje u području vaninstitucionalne skrbi stagnira i razvija se slabije od očekivanog, uglavnom zbog:

- visokog interesa jedinica lokalne samouprave za izgradnju domova za starije i nemoćne
- relativno slabog kapaciteta privatnog i/ili civilnog sektora za pružanje usluga u kući korisnika

a do sada definirani kriteriji i postupci procjene potrebe za vaninstitucionalnom zaštitom (posebno u području zdravstvene njege u kući) još uvijek nisu primjenjivi jer je prethodno potrebno unaprijediti međusobnu suradnju i povjerenje između različitih sektora/djelatnosti/sluzbi

Na području Istarske županije, putem Plana za zdravlje, već su niz godina zastupljeni neki **uobičajeni oblici vaninstitucionalne skrbi** koje nude i ostvaruju različiti pravni subjekti:

POMOĆ U KUĆI KORISNIKA

- zdravstvena njega u kući bolesnika

Izvršeno je anketno ispitivanje liječnika obiteljske medicine, te je ustanovljeno da je najčešće:

- dužina trajanja usluge zdravstvene njege u kući 3 – 6 mjeseci
- frekvencija postupaka (dolazaka) 3 X tjedno
- broj kućnih posjeta liječnika obiteljske medicine osobama koje koriste zdravstvenu njegu u kući 1 x mjesečno
- najpotrebniji postupci po mišljenju liječnika obiteljske medicine: zbrinjavanje kroničnih rana i kupanje nepokretnog bolesnika
- liječničko povjerenstvo HZZO najčešće je odobravalo: zbrinjavanje kronične rane
- liječničko povjerenstvo HZZO najčešće je odbijalo: sprječavanje komplikacija dugotrajnog ležanja, te primjena lokalne i parenteralne terapije

Od ustanova/privatnih praksi za zdravstvenu njegu na području Istarske županije prikupljeni su kvantitativni pokazatelji o: vrijednosnim normativima i realizaciji u razdoblju I.-XII.2006. godine i I.-III. 2007. godine; prosječnom broju bolesnika po dobnoj strukturi; izvorima financiranja; broju i vrsti zatraženih postupaka od strane liječnika obiteljske medicine, broju i vrsti odobrenih postupaka od strane Liječničkog povjerenstva HZZO, te broju i vrsti postupaka koji su ostali kao nepodmirena razlika. U pripremi je izrada materijala kojim će se prezentirati obrađeni podaci, komentirati postojeće stanje i definirati potreba. Isti će poslužiti kao temelj za upućivanje prijedloga jedinicama lokalne samouprave o načinu sufinanciranja i praćenja zdravstvene njege na njihovom području.

Proveden je pilot projekt „Sufinanciranje usluga zdravstvene njege u kući bolesnika za osobe starije od 65 godina“. Osim povećanja broja usluga za bolesnike, projekt je kreiran s ciljem unapređenja suradnje između patronažne službe i ustanova/privatnih praksi za zdravstvenu njegu na područjima gdje ta suradnja nije zadovoljavajuća.

- hospicij – kućna skrb

Fond Zdravi grad Poreč, je u sklopu svog projekta „Hospicij – kućna skrb“ provodio aktivnosti:

- Socijalni izvid u kući bolesnika, izrada socijalne slike obitelji, indeksa socijalnog statusa (30 korisnika)
- Zadovoljavanje potreba korisnika iz socijalne domene (20 korisnika, članova obitelji)
- Pomoć u kući - 10 obitelji (uglavnom staračka samačka domaćinstva u socijalnoj potrebi) – nekoliko puta tjedno 1 ili 2 sata
- Potpora terminalnom bolesniku i/ili članu obitelji: savjetovanje, psihoterapija, psihoedukacija o načinu ponašanja i prihvaćanja bolesnog člana, integracija obiteljskog sistema, evaluacija – obuhvaćeno 10 obitelji
- Fizikalna terapija u kući - 10-tak pacijenata mjesečno
- Zdravstvena njega u kući - Oko 25 pacijenata mjesečno
- Prijevoz neautonomnih bolesnika - Ukupno oko 100 prijevoza godišnje

- palijativna skrb

Liga protiv raka Pula pružala je palijativnu skrb. Iako usluga nije namijenjena isključivo starijim osobama, ipak je većina korisnika bilo starije životne dobi. Usluge su pružane putem:

- volonterske ambulante pri Općoj bolnici Pula (82 bolničkih pacijenata i 35 u kućnim posjetama)
- posudionice pomagala – antidekubitalnih madraca, kreveta, kolica, hodalice (42 korisnika)

U studenom 2007. godine **započet je i novi projekt „Halo niste sami“** kao oblik pomoći i podrške osobama starije životne dobi putem telefona, prvenstveno kao pomoć u kriznim situacijama kroz 24-satno dežurstvo u operativnom centru i redovite telefonske kontakte sa korisnikom. Budući se radi o usluzi koja je potpuno nova na našem prostoru, projekt će se do kraja 2008. godine provoditi kao pilot-projekt, a uz obvezu financijske participacije samih korisnika, sufinanciraju ga grad Pula i Istarska županija. Nositelj projekta je Dom za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglic“ Pula; njime je u početnoj fazi obuhvaćeno dvadesetak korisnika, a u probnom roku obuhvatit će se do 50 korisnika.

Općenito, u postojećem sustavu (socijalne skrbi, zdravstva, kao ni lokalne samouprave) nisu predviđena financijska sredstva za osiguravanje vaninstitucionalne skrbi, pa su zainteresirane organizacije prisiljene tražiti alternativne izvore. Društvo Crvenog križa Istarske županije u suradnji s gradskim društvima Buje, Labin, Pazin, Poreč i Rovinj, te gradovima Umagom i Novigradom pokušalo je aplicirati za sredstva iz CARDS programa. Namjera je bila provoditi Projekt «Pomoć u kući», tj. obilaziti i pružati usluge korisnicima na terenu i u sjedištu. Kako isti nije prihvaćen za financiranje, **izostala je i provedba projekta pomoći u kući u organizaciji Crvenog križa.**

POSJETE STARIJIM OSOBAMA U KUĆI I DOBROSUSJEDSKA POMOĆ

Ovaj tip programa **uglavnom provode nevladine udruge** kao što su Savez udruga antifašističkih boraca IŽ, Zajednice udruge umirovljenika IŽ, a sastoje se od obilaska bolesnih i nemoćnih članova kod kuće, u bolnicama i domovima, pružanja pomoći i poklon paketa, savjetovanja ... Prednosti ovakvih programa uglavnom su relativno niska cijena u odnosu na obuhvat korisnika, no to je ujedno i problem jer do sada, u našem Planu za zdravlje nije uveden mehanizam kojim bismo mogli provjeriti kvantitetu ili kvalitetu rada.

RADIONICE, PREDAVANJA, SAVJETOVALIŠTA I SLIČNE USLUGE NAMIJENJENE STARIJIM OSOBAMA

Društvo psihologa Istre provodilo je akcijsko – istraživački projekt pod nazivom „**Strategije uspješnog starenja**“, a jedan dio sastojao se od radionica o umirovljenju, životnim gubicima i suočavanju s bolešću. Radionice su održane u Puli i Vodnjanu. Svaka radionica trajala je oko 90 minuta, a u prosjeku je radionice pratilo 10 – 15 osoba. Potvrđena je naglašene potreba starijih osoba za razgovorom.

Pučko otvoreno učilište „Ante Babić“ Umag provelo je, u sklopu **učilišta za treću životnu dob** slijedeće aktivnosti: tečajeve stranih jezika, tečajeve informatike, izložbu slika, zabavne psihološke radionice i to ciklus „Moram li mirovati ako sam u mirovini – Alegamente“ i dva ciklusa „Djeteline s četiri lista“: korisnici su bili umirovljenici, ukupno 438 osoba.

Zajednica udruga umirovljenika Istarske županije svojim je projektom „**Pomozimo drugima**“ nastojala većem broju svojih članova omogućiti preventivne preglede, rano otkrivanje bolesti; te informacije i edukativna predavanja. Osim Istarske županije, ovakvi projekti uživaju i potporu lokalne samouprave.

Kroz projekt „**Prevenција, rano otkrivanje i liječenje osteoporoze**“ Hrvatska liga protiv reumatizma održavala je predavanja o osteoporozi u Vrsaru, Medulinu, Premanturi, Buzetu, Poreču, Vodnjanu, Fažani, Rovinju, Svetvinčentu, Galižani, Peroju, Motovunu, Novoj Vasi i Puli, a na kojima su prisustvovalе 702 osobe. Akcijama mjerenja mineralne gustoće kosti odazvalo se 1607 osoba, savjetovalište je posjetilo više od 500 osoba, a broj članova Lige povećao se za 460.

Budući da se ovaj dio našeg Plana za zdravlje (radionice, predavanja, savjetovališta i slične usluge) uglavnom „popunjava“ iz projekata prijavljenih na Program javnih potreba, njegova je realizacija ovisna o kapacitetu predlagatelja – uglavnom udruga i nevladinih organizacija. Usprkos relativno korektnim prijedlozima projekata koji su zadovoljili proceduru procjene kvalitete, neke **nepredviđene okolnosti kao što su bolest izvršitelja i/ili nemogućnost pronalaženja očekivanog broja volontera rezultiraju neizvršavanjem planiranih aktivnosti**, pa u ovom dijelu Plana imamo najveću razliku između planiranog i izvršenog. Izostale su keramičarske radionice za starije osobe te knjižnične usluge za starije osobe – dostava knjiga nemoćnim, nepokretnim starijim osobama i osobama s invaliditetom.

U proračunu istarske županije osiguravaju se i sredstva za financijsku pomoć – namjenska pomoć kod sahrane članova Fonda solidarnosti boraca NOR-a, te pomoć civilnim invalidima rata i članovima Savez udruga antifašističkih boraca IŽ.

U tablici koja slijedi dat je pregled oblika izvaninstitucionalne skrbi, davatelji usluga i broj korisnika prema podacima iz izvješća korisnika sredstava iz Programa javnih potreba iz područja zdravstva i socijalne skrbi (osim podataka udruga umirovljenika).

Tablica: pregled oblika izvaninstitucionalnog rada i broja korisnika

projekt/oblik rada	tko provodi	broj korisnika		
		2005.	2006.	2007.
Posjete članovima / starijim osobama	Zajednica udruga umirovljenika IŽ	1200	-	-
	Društvo psihologa Istre (intervjui)	-	-	759
	Fond „Zdravi grad“ Poreč			30
Dobrosusjedska pomoć	Klub 50+ pri Mjesnom odboru Veli Vrh Pula	45	45	-
Pomoć u kući	Sindikata umirovljenika Hrvatske, podružnica Pula	32	120	-
	Dom za starije i nemoćne osobe „A.Štiglic“	-	-	20
	Fond „Zdravi grad“ Poreč			10
Hospicijska skrb	Fond „Zdravi grad“ Poreč	45	90	10
Palijativna skrb	Liga protiv raka			82 + 35
Zdravstvena njega u kući	ustanove za zdravstvenu njegu u kući: «Zlatne ruke» (Pula), «Eleonora» (Poreč)	235		
	Pilot projekt–13 ustanova i djelatnosti zdravstvene njegu u kući			198
	Fond „Zdravi grad“ Poreč			35/mjesečno
Prijevoz neautonomnih osoba	Fond „Zdravi grad“ Poreč			100
Zdravstvena edukacija - predavanja	Liga protiv reumatizma	-	-	702
	Zajednica udruga umirovljenika IŽ			
Akcije mjerenja gustoće kostiju	Liga protiv reumatizma			1607
Savjetovališta	Udruga za Alzheimerovu bolest IŽ	200	40	
	Liga protiv reumatizma			500
Psihološke radionice	Društvo psihologa Istre	-	-	63
Rekreacijske i kreativne radionice	Klub 50+ Veli Vrh Pula	60	130	-
	Udruga prijatelja starijih Senior			
Učilište za treću životnu dob	Pučko otvoreno učilište Umag	-	108	438

5.3. uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije i volontarijata

Udruga Suncokret Pula je kroz projekt „Zabavne i korisne vještine“ organizirala edukacijske **radionice za 16 radnih terapeuta iz 11 domova za starije i nemoćne osobe, te za 14 volontera koji rade sa starijim osobama**. Radionice su se odnosile na svladavanje tehnike oslikavanja svile, te uvezivanja knjiga i papira. Procjena je polaznika (prema evaluacijskom upitniku kojega su ispunjavali na kraju radionice) da će ono što su naučili na radionicama vrlo primjenjivati u praksi rada s korisnicima – starijim osobama i da su naučene tehnike primjerene i primjenjive za rad u starijoj dobi.

Liga protiv raka Pula educira 3 volonterke za pružanje **palijativne skrbi** kroz poslijediplomski studij, te još 9 volontera putem seminara.

Istraživački dio projekta „**Strategije uspješnog starenja**“ kojega je provodilo Društvo psihologa Istre obuhvatio je:

- Individualnim anketnim upitnikom za ispitivanje strategija uspješnog starenja ispitano je 375 osoba u dobi od 60 do 96 godina s područja cijele Istarske županije.
- Individualnim anketnim upitnikom kojim se ispitala percepcija osoba o uspješnom starenju ukupno je ispitano 384 osobe u dobi 60 do 90 godina na području Grada Pule.

Obzirom da su ovakvi podaci rijetki čak i na planu međunarodnih istraživanja, rezultati istraživačkog dijela projekta bit će objavljeni u posebnoj monografiji 2008. godine.

Zavod za javno zdravstvo – Centar za gerontologiju, kontinuirano vrši monitoring i evaluaciju zdravstvenih potreba, funkcionalne onesposobljenosti i usluga za starije osobe u Istarskoj županija te s tim u vezi predlaže odgovarajuće zdravstvene mjere.

Tablica: Indikatori za evaluaciju postignuća

indikatori	INSTITUCI- ONALNA SKRB	VAN INSTITUCIONALNA SKRB		INTER SEKTORSKA KOORDINACIJA			POTICANJE VOLONTARIJATA
		broj korisnika pomoći i njege u kući (PUK) i dobrosusjedske pomoći (DSP)		Centar za gerontologiju (CG), gerontološki centri (GC) i timovi (GT)			
	broj mjesta za stalni smještaj	PUK	DSP	CG	GC	GT	broj aktivnih volontera
2004.	615 + 25	59	1230	-	-	-	32
2005.	615 + 35	280	1245	1	2	4	30
Ostvareni 2006.	656 + 45	390	15545 ¹	1	2	4	370 ¹
očekivani za 2007.	695	118	2000	1	2	4	96
Ostvareni 2007.	824 + 85	308 ²	789 ²	1	2	-	44 ²
očekivani za 2012.	Za 2,5% starijih od 65 god	374	2424	1	4	10	323

¹ uključeni i podaci iz izvješća udruga umirovljenika

² nisu uključeni podaci iz izvješća udruga umirovljenika

FINANCIJSKI ASPEKT IZVRŠENJA PLANA ZA 2007. GODINU

SOCIO-ZDRAVSTVENA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA	izvor financiranja	izvršenje 2006.	plan 2007.	izvršenje 2007.
1. Institucionalna skrb		34.698.600	35.502.000	34.809.959
1.1. Domovi za starije i nemoćne osobe u vlasništvu IŽ - Odluka Vlade o minimalnim financijskim standardima za decen.financiranje	ukupno 1.1.	31.610.000	33.492.000	33.482.261
	Istarska županija	15.454.669	17.013.000	17.012.974
	Vlastiti prihodi			15.995.295
	Grad Pula	16.155.331	16.479.000	473.992
1.2. Domovi za starije i nemoćne osobe u vlasništvu IŽ - iznad financijskog standarda decentralizacije (povećanje broja i vrsta usluga, dodatna ulaganja u prostor i opremu, dodatne mjere zdravstvene zaštite)	ukupno 1.2.	1.768.600	1.490.000	445.878
	Istarska županija			152.220
	Grad Pula			161.008
	Grad Umag			22.657
	Grad Novigrad			20.000
	Općina Raša			5.000
	Općina Kanfanar			1.000
	Općina Funtana			6.000
	Općina Vrsar			12.017
	ostalo iznad standarda			65.976
1.3. Sufinanciranje izgradnje novih domova za starije osobe u vlasništvu gradova (Pazin)		200.000	500.000	500.000
1.4. Sufinanciranje izgradnje doma za psihički bolesne odrasle osobe Vila Maria u Puli i objekta za radno-okupacijske i proizvodne aktivnosti u Brkaču		1.120.000	20.000	246.000
1.5. Dodatne mjere zdravstvene zaštite u domovima za psihički bolesne odrasle osobe	Istarska županija			90.820
	Grad Pula			45.000
2. Vaninstitucionalna skrb		1.024.646	1.068.740	1.072.514
2.1.Pomoć u kući korisnika (svakodnevne aktivnosti, zdravstvena njega, hospicij, telefonski kontakti,dostava knjiga...)	ukupno 2.1.	226.750	408.244	274.700
	Istarska županija	226.750	408.244	187.700
	Grad Pula			65.000
	Općina Marčana			2.000
	Grad Vodnjan			20.000
2.2. Dobrosusjedska pomoć	Istarska županija	93.400	80.000	80.000
2.3. Radionice, predavanja, savjetovališta i slične usluge namijenjene starijim osobama	Istarska županija	37.000	55.000	55.000
	Grad Pula			25.000
2.4. Novčane pomoći (Fond solidarnosti, učesnici NOR-a, civilni invalidi II. svjetskog rata)	Istarska županija	667.496	525.496	637.814
3. Intersektorska koordinacija i volontarijat		70.000	109.960	110.244
3.1. Epidemiološka praćenja i istraživanja specifičnih strategija vezanih uz starenje	Istarska županija	50.000	60.000	60.000
3.2. Jačanje kapaciteta lokalne zajednice za skrb o starijim osobama	Istarska županija	20.000	49.960	50.244
UKUPNO (1.+2.+3):		35.793.246	36.680.700	35.992.717

6. IZVJEŠĆE O PROVEDBI ŽUPANIJSKOG PLANA ZA ZDRAVLJE U 2007. GODINI - PRIORITY VODA ZA PIĆE-

UVOD

Aktivnosti u prioritetu "VODA" su dugoročnog karaktera i radi se o kapitalnim investicijama koja povezuju tvrtke i uprave u državnom vlasništvu i javna poduzeća u vlasništvu lokalne uprave i samouprave.

Slijedom navedenog su planovi aktivnosti za 2007. usklađeni s planovima i važećim dokumentima samih izvoditelja aktivnosti. Bazni dokument na kojem temelje gotovo sve aktivnosti je Odluka o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće na području Istarske županije, usvojena na Skupštini Istarske županije u kolovozu 2005. godine (Sl. novine IŽ 12/05).

Radi kvalitetnijeg praćenja planiranih aktivnosti, tijekom 2006. godine su osnovane radne grupe koje se bave:

1. Unapređenjem sustava i sigurnosti vodoopskrbe,
2. Unapređenjem sustava zbrinjavanja krutog i tekućeg otpada i
3. Obrazovanjem i edukacijom u domeni zaštite voda

Predmetno izvješće izrađeno je na temelju dokumentacije Istarske županije, Zavoda za javno zdravstvo te Hrvatskih voda, vodovoda, komunalnih tvrtki i tvrtke IVS - Istarski vodozaštitni sustav iz Buzeta u dijelu koji se odnosi na planirane mjere i aktivnosti za 2007. godinu.

6.1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša

1. Izrada Programa mjera zaštite izvorišta:

Temeljem Odluke o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće (Sl. novine IŽ br. 12/2005) (u daljnjem tekstu Odluka) za I odnosno IA zonu izvorišta Program mjera zaštite donosi pravna osoba koja obavlja javnu vodoopskrbu i upravlja vodozahvatom, odnosno pravna osoba - nositelj stvarno pravnih ovlasti ili vlasnik zemljišta unutar prve (I) odnosno prve (I)A zone izvorišta – krškog vodonosnika.

Za (I) zonu akumulacije Butoniga program mjera zaštite donose Hrvatske vode i pravna osoba koja obavlja vodoopskrbu (Istarski vodovod Buzet).

Slijedom navedenog:

- **Istarski vodovod Buzet** je 2000. izradio Plan i program mjera za sanaciju izvorišta Sv. Ivan, Gradole i Bulaž, izvorišta za koje ima koncesiju za crpljenje vode za piće te 2005. godine Operativni plan za provedbu mjera u slučaju izvanrednih i iznenadnih zagađenja navedenih izvorišta.
Navedene dokumente mora uskladiti s odredbama Odluke iz 2005. godine.
Pored izvorišta, za vodoopskrbu stanovništva i privrede Istarske županije vodovod koristi površinsku akumulaciju Butoniga. Prema Odluci, Program mjera zaštite I zone Butonige trebali su izraditi Hrvatske vode i vodovod do kraja 2007. godine. Program mjera nije izrađen i prema programu Hrvatskih voda isti će se izraditi do kraja 2009. godine.

Tvrtka IVS Buzet d.o.o. iz Buzeta je, temeljem odredba iz Odluke, morala do 8. kolovoza 2007. godine, u suradnji s Hrvatskim vodama, izraditi Program mjera zaštite za IB, II, III i IV zonu sanitarne zaštite izvorišta. Izrađen je nacrt projektnog zadatka a na temelju usvojenog i u skladu s odredbama novog Zakona o javnoj nabavi izraditi će se tender dokumentacija. Postupak nabave Programa mjera zaštite izvorišta za I B, II, III i IV zonu provesti će povjerenstvo sastavljeno od članova Hrvatskih voda, Istarske županije i tvrtke IVS-Istarski vodozaštitni sustav.

- **Vodovod Pula** je izradio 2004. godine, putem tvrtke Geološki konzalting d.o.o. iz Zagreba, Program mjera zaštite za izvorište Rakonek i u postupku je revizija istog u skladu s usvojenom Odlukom. Pored izvorišta Rakonek za vodoopskrbu južne Istre vodovod koristi i vodu iz izvorišta Gradole, pulskih bunara i površinske akumulacije Butoniga. Za pulske bunare vodovod nije izradio Program mjera zaštite.
- **Vodovod Labin** ima koncesiju za crpljenje vode za piće iz izvorišta Plomin, Fonte Gaja, Kokoti, Kožljak i Mutvica. U 2003. godini je izrađen Operativni plan za provedbu mjera u slučaju izvanrednih i iznenadnih zagađenja voda navedenih izvorišta ali isti nije noveliran u skladu s odredbama županijske Odluke o zonama sanitarne zaštite izvorišta iz 2005. godine.

2. Usvajanje Programa mjera zaštite izvorišta

Obzirom da Programi mjera zaštite izvorišta iz kojih se crpi voda za piće za stanovništvo i privredu u Istarskoj županiji nisu izrađeni, navedena aktivnost nije mogla biti ostvarena.

3. Praćenje kakvoće "sirovih" voda izvorišta

Tijekom 2007. godine nastavilo se praćenje kakvoće sirovih voda prema Programu Hrvatskih voda i Programa IŽ. Programe provodi Zavod za javno zdravstvo Istarske županije. Za Istarsku županiju Zavod izrađuje objedinjeno izvješće obzirom da se programi dopunjavaju čime se postiže veći broj uzoraka i kvalitetna ocjena kakvoće voda. Prema Ugovoru o praćenju kakvoće voda na području Istarske županije za 2007. godinu rok dostave Izvješća je 31. ožujka 2008. godine.

Poglavlarstvo Istarske županije prihvaća izvješća Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije o kakvoći "sirovih" voda i ista se objavljuju na web stranicama IŽ i ZZJŽ. stranicama županije. Slijedom navedenog, u izvješću navodimo rezultate Programa praćenja kakvoće sirovih voda za 2006. godinu.

Prema Izvješću za 2006. godinu programom s obuhvaćena ispitivanja prirodne, ne prerađene vode, koje se koriste za javnu vodoopskrbu. Izuzetak čini nekoliko bunara na pulskom području na kojima nije moguće uzorkovati sirovu vodu a da se ne dovede u opasnost sigurnost vodoopskrbe.

Programom su obuhvaćeni:

- izvori: Sv. Ivan, Gradole, Bulaž, Kokoti, F. Gaja, Kožljak, Plomin, Mutvica, Rakonek;
- bunari: Šišan, Jadreški, Campanož, Karp, Lokvere, Rizzi, Tivoli, Ševe, Škatari, Peroj, Valdragoni 3, 4 i 5) i
- akumulacija Butoniga.

Kakvoća sirovih voda dobiva se statističkom obradom svih rezultata analiza a ocjenjuje se na temelju Uredbe o klasifikaciji voda (NN br. 77/98) i Uredbe o opasnim tvarima u vodama (NN br. 78/98), u smislu opće ekološke funkcije vode i Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN br. 182/04).

Objekti Uredbe odnose se na zaštitu voda od onečišćenja u prirodi dok se Pravilnik odnosi na korištenje voda za specifičnu namjenu, u ovom slučaju za vodu za piće.

Analizom rezultata ispitivanja voda izvora, bunara i akumulacije Butoniga tijekom 2006. godine ukazuje se na odstupanja vrsta vode u odnosu na kategorizaciju.

Vode izvora su specifične po pojavama velikih mutnoća zbog prodora suspendiranog mulja i površinskih voda u podzemne vodonosnike za vrijeme kišnih perioda. Najveće amplitude pokazuju

izvori na desnoj obali rijeke Raše, zatim Sv Ivan, Bulaž i Gradole dok je pojava mutnoće manja za izvorišta na lijevoj obali rijeke Raše i najmanja za izvore na Ćićariji.

Mutnoća na izvorima je značajna jer se njezinom pojavom pogoršava kvaliteta ne samo zbog izmijenjenih organoleptičkih svojstava već i zbog povećanja onečišćenja zbog tvari koje se vezuju na suspendirane čestice. To je prije svega povećanje bakteriološkog onečišćenja, sadržaja željeza te mangana i ugljikovodika mineralnog porijekla.

Sadašnji stupanj prerade vode na izvorima (taloženje, filtriranje i dezinfekcija) uspješno uklanja onečišćenje i omogućava da je u javnom vodoopskrbnom sustavu zdravstveno ispravna voda za piće. Analizom višegodišnjih rezultata ispitivanja sirovih voda izvorišta bilježi se trend porasta hranjivih tvari, spojevi dušika i fosfora, koji se postojećom tehnologijom prerade ne mogu ukloniti. Uzrok povećanja sadržaja hranjivih tvari je uglavnom u količini i kakvoći otpadnih voda te od procjednih voda smetlišta.

Vode iz bunara su drugačije od voda izvora i imaju znatno viši sadržaj otopljenih tvari što ima za posljedicu povećanu ukupnu mineralizaciju pa se te vode svrstavaju u vode III vrste iako po hidrokemijskim obilježjima odgovaraju zahtjevima vode namijenjene za piće.

Najveći problem bunara pulskog područja je visok sadržaj nitrata, odnosno ukupnog dušika pa su te vode svrstane od II do V vrste. Posebno su ugroženi bunari u užem gradskom području što znači svi osim Peroja i Karpí. Nitrati imaju trend porasta pa su, od ukupno 13 bunara, tijekom 2006. godine u vodoopskrbnom sustavu bila samo dva bunara. Obzirom da se za preradu vode koristi samo postupak dezinfekcije jedini način očuvanja integriteta javne vodoopskrbe u isporuci zdravstveno ispravne vode je isključenje bunara iz sustava.

Voda akumulacije Butoniga pokazuje različitu kvalitetu na pojedinim profilima. Ljetni mjeseci su karakteristični po naglom padu otopljenog kisika prema dnu akumulacije gdje se pojavljuje i anoksija. U takvim uvjetima dolazi do pojave povećanih koncentracija amonijaka, spojeva željeza i mangana te sumporovodika. Također je zabilježen i trend porasta fosfora koji je vrlo važan faktor u eutrofikaciji akumulacije. Obzirom da je u ljetnim mjesecima mjesto usisa više u pridnenim slojevima dolazi do crpljenja vode lošije kvalitete što zahtjeva tehnološki zahtjevniju obradu do standarda za pitku vodu

Slijedom navedenoga a u cilju što manjih tehničko tehnoloških zahvata na vodama koje se koriste za piće potrebno je hitno provesti njihovi integralnu zaštitu kroz:

- uspostavu komunalnih standarda na razinu propisanih, čime je za očekivati, ako ne i poboljšanje kakvoće voda, a onda barem stagnacija degradacije kakvoće (odlagališta, sustavi javne odvodnje sa krajnjim objektom za pročišćavanje otpadnih voda prije upuštanja istih u recipijent;
- efikasno sprečavanje bespravne izgradnje, kampiranja, eksploatacije mineralnih sirovina i bespravnog bušenja u cilju iznalaženja podzemnih voda;
- jačanje ekološke svijesti i rada inspeksijskih službi.

4. Podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša

Radna grupa za obrazovanje i edukaciju u domeni zaštite voda, koju uglavnom čine nevladine udruge i predstavnici eko škola, još do danas nije u potpunosti započela s radom.

Tijekom 2007. godine nastavljen je projekt udruge Zelena Istra "Mobilizacija pograničnih regija Slovenije i Hrvatske u korištenju koncepta 4R+3E u gospodarenju otpadom" Projekt je, kroz radionice, imao za cilj poznati širu javnost s mogućnostima i važnošću pravilnog načina postupanja s otpadom putem predstavljanja primjera dobre prakse i transfera znanja, kako na lokalnoj tako i na prekograničnoj razini. Osim toga, udruga je nastavila s edukacijom o uspostavi odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada u ruralnim manjim jedinicama lokalne samouprave.

Udruga PUT iz Labina je i tijekom 2007. godine nastavila sa edukacijom učenika IV razreda osnovne škole na temu otpad i odvojenom prikupljanju korisnog i opasnog otpada te njegovoj obradi.

Za potrebe edukacije VII. i VIII. razreda osnovne škole izrađena je brošura " Voda to je čovjek" kojom se želi toj dobnoj populaciji približiti značaj vode za zdravlje. Brošura će biti promovirana na Dan voda 22. ožujka 2008. godine.

U sklopu višegodišnjeg programa EKO TEEN's a i dalje se, pored godišnje osnovne teme, sa srednjoškolskom populacijom, provode čišćenja neposrednog okoliša od otpadnih tvari (šumice, parkovi, izvori i sl.)

6.2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima

1. Sanacija postojećih legalnih odlagališta otpada

Komunalne tvrtke, koje gospodare postojećim legalnim odlagalištima, su uglavnom izradile projektnu dokumentaciju za sanaciju istih. Izrađeni su idejni projekti i studije utjecaja na okoliš potrebne za ishodovanje lokacijske dozvole te izvedbeni projekti uz riješeno imovinsko stanje za potrebe građevinske dozvole i to kako slijedi:

- **Pula Herculanea** – u tijeku je sanacija odlagališta „Kaštijun“. Izrađen je Projekt sanacije za I. fazu (IPZ UNIPROJEKT MCFD d.o.o. iz Zagreba), revizija projekta od strane FZOEU i ishodovana suglasnost za početak radova od strane FZOEU kao subjekta koji sufinancira sanaciju.
- **Usluga Poreč** – u lipnju 2007. godine započela je sanacija odlagališta „Košambra“. Sanacija se provodi na temelju građevinske dozvole iz 2003. godine i njenog produženje iz 2005. godine za dio koji se revizijom dokumentacije nije mijenjao. Naime, u listopadu 2006. godine je izrađen usklađeni novi glavni projekt sanacije. U veljači 2007. godine izvršena je recenzija glavnog projekta te je, u svibnju 2007. godine, ishodovana izmijenjena lokacijska dozvola. U postupku je ishodovanje izmjene i dopune građevinske dozvole. Radovi koji se provode nisu u suprotnosti s ishodovanim dozvolama. Građi se nova ploha za odlaganje otpada u skladu s zakonskim propisima (vodonepropusna podloga sa drenažom procjednih voda i drenažom deponijskog plina) te bazeni za procjedne i oborinske vode.
Pored navedenog tvrtka planira iz postojećeg odlagališta iskoristiti deponijski plin kojega uglavnom čini metan te istoga putem plinske turbine pretvoriti u električnu energiju i istu prodavati HEP-u. Prema elaboratu opravdanosti projekt, pored ekološke ima i ekonomsku opravdanost. Naime, jedna molekula metana oštećuje ozonski omotač 24-27 puta više nego što to čini molekula ugljičnog dioksida, plina koji nastaje u postupku sagorijevanja metana. Ekonomski gledano projekt je dugoročno i ekonomski isplativ.
- **Komunalni servis Rovinj** – Odlagalište „Lokva Vidoto“ je izgrađeno u skladu s zakonskim propisima RH. U tijeku je sanacija i zatvaranje I. polja odlagališta. Za uređaj za pročišćavanje otpadnih i procjednih voda sa odlagališta ishodovana je lokacijska dozvola te izrađen glavni projekt i provodi se pilotiranje. Komunalna tvrtka ima ugovor sa FZOEU o sufinanciranju.
U pogledu sanacije napuštenog odlagališta komunalnog otpada „Bazilika“
- **6. maj Umag** – Izgrađeno je novo polje odlagališta Donji Picudo u skladu s zakonskim propisima uz postojeće odlagalište. Za neuvjetnog odlagališta izrađena je izvedbena dokumentacija za sanaciju i rekonstrukciju u reciklažno dvorište i transfer stanicu.

- **1. maj Labin** – Za sanaciju i rekonstrukciju postojećeg neuvjetnog odlagališta „Cere“ izrađen je glavni-izvedbeni projekt (Hidroelektra-projekt d.o.o. Zagreb). U tijeku je ishodovanje građevinske dozvole. Odabran je izvođač pripremnih radova.
- **Usluga Pazin** – Grad Pazin je izvršio otkup zemljišta na kojem je postojeće neuvjetno odlagalište komunalnog otpada. Izrađena je studija utjecaja na okoliš i provedena procjena utjecaja na okoliš te ishodovano Rješenje Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Na osnovi izrađene stručne podloge za lokacijsku dozvolu pokrenut je postupak ishodovanja.
- **Park Buzet** – u tijeku je I. faza sanacije odlagališta Griža. Sanacija se provodi na temelju pravovaljane građevinske dozvole uz proširenje za prometno manipulativnu površinu, izgradnju dvije nove kazete za odlaganje otpada u skladu sa zakonskim propisima (vodonepropusna podloga sa drenažom procjednih voda i drenažom deponijskog plina) te uz izgradnju sustava odvodnje oborinskih i procjednih voda, potpornih zidova i ograde.

2. Sanacija „divljih“ odlagališta otpada

Na temelju baze „divljih odlagališta“ i plana sanacije istih, koju je izradio 2005. godine Upravni odjel za održivi razvoj Istarske županije, Odsjek za zaštitu okoliša, komunalne tvrtke su u suradnji s nadležnim jedinicama lokalne samouprave tijekom 2007. godine provodile sanaciju. Tako je sanirano:

- **Dvadesetak manjih odlagališta** na području djelovanja tvrtke **„1. maj“ Labin** (grad Labin i općine: Sv. Nedelja, Raša, Pićan i Kršan). Očišćeno je oko 500 m² površine i skupljeno i pravilno zbrinuto oko 350 m³ mješanog otpada. Grad Labin je ugovorio sanaciju **dvije velike deponije** sa poduzećem Eurco d.d. iz Vinkovaca. Sanacija je ugovorena za "divlje" odlagalište KOVICA koja zauzima površinu od oko 10 000,00 m² i za koju je procijenjena količina otpada od oko 5 500,00 m³ te za odlagalište PIJACAL na površini od oko 3 000,00 m² sa procijenjenom količinom otpada od oko 2 000,00 m³. Ukupan trošak sanacije, prema najpovoljnijoj ponudi, iznosi 189 000,00 kn bez PDV-a.
- **Divlje odlagališta Dekovići** na području djelovanja tvrtke **„Usluga“ Poreč**. Sanacija je provedena na površini od 5000 m².
- Na području djelovanja tvrtke **Pula Herculanea** sanirana su tri divlja odlagališta sa kojih je zbrinuto oko 1000 m³ mješanog otpada.
- **Istarska županija**, putem Upravnog odjela za održivi razvoj, Odsjeka za zaštitu okoliša, u suradnji s speleološkom društvima na području Istarske županije i javne ustanove Natura Histrica započela je, u sklopu EU programa INTERREG III A, u listopadu 2007. godine projekt „Underground Istria“ kojim se planira čišćenje devet speleoloških objekata koji su zapunjeni mješovitim otpadnim tvarima.
- **Komunalna tvrtka „Park“ Buzet** nije u 2007. godini planirala sanaciju „divljih“ odlagališta a na području djelovanja tvrtke „Komunalni servis“ iz Rovinja (Grad Rovinj i općine: Bale Kanfanar i Žminj) nema evidentiranih divljih odlagališta.
- Komunalna tvrtka „Usluga“ iz Pazina ne vodi aktivnosti glede sanacije "divljih" odlagališta. Aktivnosti provode jedinice lokalne samouprave.
- Komunalna tvrtka „6. maj“ iz Umaga ne provodi sanaciju "divljih odlagališta" na području kojega pokriva. Sanaciju vode jedinice lokalne samouprave.

3. Unapređenje sustava odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada

Tijekom 2007. godine, na temelju Pravilnika o ambalaži i ambalažnom otpadu (NN. 97/05), kojim se uređuje način postupanja s ambalažom i ambalažnim otpadom, a osobito obveze proizvođača, uvoznika, ambalažera i prodavatelja u proizvodnji, na tržištu i uporabi te način naplate naknada, Istarska županija je, na temelju javnog natječaja i Odluke o koncesiji sklopila koncesijski ugovor s devet pravnih osoba (Pula-Herculanea, Usluga Poreč, Usluga Pazin, 1. maj Labin, 6. maj Umag, Komunalni servis Rovinj, A.M. Index Commerce, Jadran Metal Pula, Metis Rijeka, podružnica Pula) koje su ovlaštene da skupljaju ambalažni otpad sa područja Istarske županije.

Stimulacijom proizvođača ambalažnog otpada (kupaca proizvoda u ambalaži s 0,5 kn/ambalažnoj jedinici većoj od 0,2 litre – staklo, PET i Al/Fe ambalaža) na području Istarske županije je prikupljeno ukupno 10577,86 tona ambalažnog materijala (staklo, PET, Al-Fe i karton i papir) odnosno 1363,085 tona PET, 158,889 tona MET, 3078,014 tone staklene ambalaže i 5966,872 tone papira i kartona te 11,00 tona steh najlona. Sva sakupljena ambalaža predana je oporabiteljima izvan područja Istarske županije. Ukoliko se te količine usporede s ukupno odloženim otpadom na odlagalištima Istarske županije tijekom 2006. godine tada je oporabiteljima predano 8,50% korisnog otpada ili u usporedbi sa ukupno odloženim komunalnim otpadom 9,10% što ukazuje da je stimulacija od 0,5 kn po jedinici pakovanja urodila plodom.

Komunalne tvrtke Istarske županije započele su s uspostavom sustava primarne i sekundarne reciklaže u skladu s Nacionalnom strategijom gospodarenja otpadom i Planom gospodarenja otpadom na području Istarske županije (radna verzija, 2006) te Planom gospodarenja otpadom RH iz listopada 2007. godine.

Slijedom navedenog najveći pomak u odvojenom prikupljanju otpada na području Istarske županije provela je komunalna tvrtka „**Komunalni servis**“ iz Rovinja čime je smanjila opterećenje na deponijski prostor novo izgrađene sanitarne deponije. Tako su izgradili dva reciklažna dvorišta u kojima se odvojeno prikuplja staklo, papir, karton, Al, Fe, glomazni i drveni otpad, tetrapak ambalaža, plastična ambalaža, motorno i jestivo otpadno ulje, EE otpad, gume i sl. Tijekom 2007. godine podijeljeno je 50 kom kompostera za otkosni i rezidbeni materijal odnosno materijal organskog porijekla a proveden je čitav niz edukativnih radionica u vrtićima i školama u kojima su podijeljene edukativne kante. Za svoje korisnike su izradili edukativne letke kako i gdje mogu odlagati posebne kategorije otpada.

Tvrtka „**1. maj**“ iz Labina je, na području Grada Labina, postavila 40 zelenih otoka za PET, MET i staklenu ambalažu i 40 kontejnera za papir. Ujedno su započeli sa prešanjem i baliranjem kartonske i plastične ambalaže (folije).

Na odlagalištu Cere su uspostavili odvojeno prikupljanje i sortiranje EE otpada. Osim toga, planski prikupljaju glomazni otpad koji se na odlagalištu Cere sortira i odvozi do krajnjeg oporabitelja.

Tvrtka „**Usluga**“ iz Poreča je, kao koncesionar za odvojeno prikupljanje ambalažnog otpada, sa područja djelovanja (Grad Poreč i općine, Vrsar, Višnjan, Vižinada, Tar-Vabriga, Kaštelir-Labinci, Sv. Lovreć) sakupila i predala oporabitelju 2.875.000 jedinica PET ambalaže, 983.000 jedinice MET i 1.216.000 jedinica staklene ambalaže te 11 tona najlonske folije i 160 tona kartona.

Osim toga, uz sanaciju odlagališta, u planu je izgradnja objekata za prikupljanje i primarnu obradu selektivno prikupljenog otpada do njegove distribucije do konačnog oporabitelja.

Tvrtka „**Pula-Herculanea**“ je, za području svog djelovanja (gradovi Pula i Vodnjan i općine: Fažana, Medulin, Ližnjan, Marčana, Svetvinčenat, Barban), izradila strategiju primarne reciklaže prema modelu „PLASTIC OMNIUM“ iz Francuske. Tijekom 2007. godine odvojeno su prikupljali: papir, karton, metale i staklo.

Na području djelovanja planski se provode akcije sakupljanja glomaznog otpada čime se smanjuje mogućnost da građani tu kategoriju otpada odbacuju u okoliš.

Tvrtka „**Park**“ **Buzet** je provela natječaj za odabir najpovoljnijeg izvođača radova za izgradnju reciklažnog dvorišta na lokaciji postojećeg odlagališta (II: faza sanacije odlagališta).

Tijekom 2007. su nabavili 50 komada plavih kontejnera zapremine 770 lit. za odvojeno prikupljanje papira, 25 kom. spremnika za baterije zapremine 20 lit te jedan spremnik zapremine 1000 lit. za baterije i akumulatore.

Radi estetskog zaokruživanja prostora „zelenih otoka“ u tijeku je postavljanje drvenih zelenih ograda.

Tvrtka „**Usluga**“ **Pazin** je na području Pazina instalirala set za prikupljanje ambalaže (press kontejneri) za PET, MET, karton i staklo.

Tvrtka „6. maj“ iz Umaga je izgradila reciklažno dvorište za gdje se odvojeno prikuplja papir, karton, kućanski aparati i elektronička oprema.

6.3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

1. Izrada projektne dokumentacije i početak izgradnje objekata sustava javne odvodnje prema Programu IVS d.o.o. Buzet.

Krajem 2007. godine (nakon provedenog javnog nadmetanja) za 25 naselja su sklopljeni ugovori za izradu projektne dokumentacije koju čine:

- geodetski radovi,
- idejni projekt za lokacijsku dozvolu,
- glavni i izvedbeni projekt

Rok izrade je 6 kalendarskih mjeseci a financijska sredstva su osigurana iz proračuna Hrvatskih voda i tvrtke IVS - Istarski vodozaštitni sustav d.o.o. iz Buzeta.

Projektna dokumentacija će se izraditi za slijedeća naselja: Roč - Stanica Roč, Prhati, Rudani, Topit, Kašćerga, Marčenegla - Paladini, Vrh, Grdoselo, Draguč, Butoniga - Cesari - Bašiči, Butoniga - Šajkovići - Tončići, Podmeja, Cerje, Grimalda, Brajkovići - Trviž, Crklada - Grubiši - Ferenci - Filipi, Marčana, Ritošin Brig, Rapavel, Nedeščina, Strmac, Lindar, Lobarika, Zarečje i Ročko Polje.

6.4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava

1. Izrada projektne dokumentacije za objedinjavanje vodoopskrbnih sustava

Prema odredbi za provođenje Prostornog plana Istarske županije (Sl. novine IŽ 02/02, 1/05, 4/05 i 14/05) Istarska županija je, u suradnji s Hrvatskim vodama i tvrtkama koje se bave vodoopskrbom u Istarskoj županiji, trebala izraditi prijedlog objedinjavanja sustava javne vodoopskrbe, odnosno VODOOPSKRBNI PLAN ISTARSKJE ŽUPANIJE (u daljnjem tekstu VPIŽ) kojim će se ponuditi projektna rješenja sigurnog snabdijevanja vodom stanovništva i privrede Istarske županije pitkom vodom. Nacrt VPIŽ izradilo je IGH d.d. PC Rijeka i Zagreb u ožujku 2007. godine.

Hrvatske vode, kao naručitelji VPIŽ, su proveli reviziju putem eksperata a povjerenstvo Istarske županije, imenovano 2005. godine od strane Poglavarstva IŽ izvršilo je analizu i izrađivačima dostavilo primjedbe na Plan. U tijeku je završetak Plana i njegovo upućivanje u proceduru usvajanja.

2. Zamjena zastarjelih i gradnja novih dijelova vodoopskrbne mreže

Uz financijsko učešće Hrvatskih voda, u iznosu do 50% ukupnih vrijednosti pojedinačnih investicija vodoopskrbna poduzeća su tijekom 2007. godine izgradila ili rekonstruirala vodovodnu mrežu odnosno objekte u sustavu vodoopskrbe kako slijedi:

- **Istarski vodovod Buzet** je izgradio 28 km nove mreže, jedan rezervoar i dvije prekidne komore.
Rekonstrukciju je izvršio na 2 km mreže.
- **Vodovod Pula** je izgradio 7,282 km vodovodne mreže te jednu prekidnu komoru .
Rekonstrukciju je proveo na 15,821 km vodovodne mreže na dionici Rovinj - Pula.
- **Vodovod Labin** je izgradio 2,3 km nove vodovodne mreže (Markoci - Veljani) te na istom dijelu jednu hidrostanicu.
Rekonstrukcija mreže je provedena na 6 km dionice vodovodne mreže Breg - Koromačno i 300 m u Vinežu.

3. Praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće

Tijekom 2007. godine Zavod za javno zdravstvo Istarske županije (u daljnjem tekstu Zavod) je nastavio provoditi programom praćenja zdravstvene ispravnost vode za piće prema Programu Istarske županije i to na tri razine:

1. izlazi iz postrojenja,
2. vodospreme i
3. vodoopskrbna mreža.

U svim uzorcima radilo se isključivo o kondicioniranoj vodi za piće (nakon prerade).

Osim po Programu Istarske županije Zavod je provodio i ispitivanja vode za piće na području Grada Pule prema Programu javnozdravstvenih mjera Grada Pule.

Voda za piće analizirana je parametrima za dezinfekciju vode, prema Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN br. 182/04) (u daljnjem tekstu Pravilnik). Na vodoopskrbnoj mreži ispitivani su pokazatelji po analizi „A“ te produkti dezinfekcije, mineralna ulja, aluminij, kadmij, krom, mangan, nikal, olovo i željezo.

Ispitivanje kakvoće vode za piće obavljeno je na sva tri vodoopskrbna sustava a učestalost uzorkovanja usklađena je sa sezonskim količinama isporučene vode za piće.

Od ukupno 578 uzoraka vode za piće njih 6 (1,03%) nije zadovoljilo zahtjeve Pravilnika.

Na vodoopskrbnoj mreži **Istarskog vodovoda Buzet** svi uzorci su ispunjavali zahtjeve Pravilnika.

Na vodoopskrbnoj mreži **Vodovoda Labin** 4 uzorka nisu ispunjavali zahtjeve Pravilnika. To su povećana mutnoća u 3 uzorka i povećani rezidualni klor u jednom uzorku. Navedena odstupanja nisu bila praćena bakteriološkom onečišćenošću niti povećanjem vrijednosti drugih pokazatelja.

Na vodoopskrbnoj mreži **Vodovoda Pula** svi ispitani fizikalno kemijski pokazatelji ispunjavali su zahtjeve Pravilnika a u dva uzorka detektirana je bakteriološka onečišćenost (povećani broj bakterija).

Prema Programu javnozdravstvenih mjera Grada Pule ispitivanja se provode na 10 lokacija i na svakoj se uzorkuje 20 uzoraka što u ukupnosti znači da je tijekom 2007. godine uzorkovano 200 uzoraka.

Uzorci su, osim po analizi „A“ u kojoj su osnovni pokazatelji, jednom mjesečno ispitani i na produkte dezinfekcije i dva puta godišnje na prisutnost kadmija, mangana, nikla, olova, željeza i kroma.

Svi ispitani uzorci na navedene pokazatelje ispunjavali su zahtjeve Pravilnika.

Pored vodovodne mreže voda za piće je ispitivana na izlazima iz postrojenja (izvorišta) i vodosprema. Ukupno je analizirano 901 uzorak čime je dobiven kompletan uvid u zdravstvenu ispravnost vode za piće od početka proizvodnje do potrošača. Prema rezultatima ispitivanja samo 1,5% uzoraka nije zadovoljilo zahtjeve pravilnika. Najčešći uzrok neispravnosti je povećana mutnoća, rezidualni klor i povećan broj bakterija što govori o stanju integriteta i higijene vodoopskrbne mreže te metodama tehnološkog procesa.

Zaključno: Tijekom 2007. godine vodoopskrba stanovništva Istarske županije je bila uredna. Vodovodi su tijekom 2007. godine, putem svojih “internih” laboratorija, svakodnevno pratili stanje zdravstvene ispravnosti vode za piće koju distribuiraju stanovništvu.

Sanitarna inspekcija, kao upravno tijelo, putem svojeg Programa uzorkovanja obavljala je zdravstveni nadzor nad vodoopskrbnim objektima i zdravstvenom ispravnošću vode za piće.

Podaci o praćenju zdravstvene ispravnosti vode za piće na vodoopskrbnoj mreži prema Programima Istarske županije i Grada Pule nalaze se na web stranicama Zavoda za javno zdravlje Istarske županije i Istarske županije. Vodovodi na svojim web stranicama objavljuju podatke o ispitivanjima svojih “internih” laboratorija.

FINANCIJSKI ASPEKT IZVRŠENJA PLANA ZA 2007. GODINU

VOZA ZA PIĆE	izvor financiranja	izvršenje 2006.	plan 2007.	izvršenje 2007.
1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša		526.000	382.977	382.977
1.1. Praćenje kakvoće "sirovih" voda izvorišta	Istarska županija	406.000	332.977	332.977
1.2. Podizanje ekološke svijesti u očuvanju okoliša	Istarska županija	120.000	50.000	50.000
2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima		0	2.698.053	2.698.053
2.1. Projektna dokumentacija za Županijski centar za gospodarenje otpadom Kaštijun	Istarska županija		500.000	500.000
	FZOEU*		2.198.053	2.198.053
3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda		1.320.000	1.525.000	2.325.000
3.1. Kapitalne potpore jedinicama lokalne samouprave za izgradnju sustava javne odvodnje i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda	Istarska županija	700.000	1.525.000	2.325.000
3.2. Grad Pazin - uređaj za pročišćavanje	Istarska županija	620.000	0	0
4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava		1.352.183	903.000	1.862.724
4.1. Program praćenja vode za piće	Istarska županija	428.520	473.000	473.000
	Grad Pula	0	130.000	130.000
4.2. Nadzor i laboratorijske usluge - voda za piće	Istarska županija	123.663	100.000	59.724
4.3. Kapitalne potpore jedinicama lokalne samouprave za zamjenu zastarjelih i gradnju novih dijelova vodoopskrbne mreže	Istarska županija	800.000	200.000	1.200.000
UKUPNO:		3.198.183	5.509.030	7.268.754

*FZOEU - Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost